

1953

Nr. 2

KARYS

Sio numerio viršelį puošia dail. Andriolio paveikslas legendarinė lietuvė karžygė GRAŽINA, Adomo Mickevičiaus aprašyta "Gražinos" poemoje.

REAL ESTATE

MORTGAGES

A. IVAS

545 East Broadway, South Boston, Mass.
Representing A. Ivas Lithuanian Agency

Tel. SO 8-0605 - 8-0606

Vietos ir toliau gyvenantieji lietuviai, norintieji išsigyti nekilnojama turtą Bostone ar jo apylinkėse, kreipkitės į A. IVA, kurio patarnavimu visi džiaugiasi.

Lietuvių Radijo Draugijos PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius

Trečiadieniais 9:30 val. vak. — WWRL 1600 kc Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai, šokiai, ir t. t. Vestuvės puotos, liūdni-pranešimai).

495 Grand Street Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS AD. JEZAVITAS VALAKAS
Direktorius Muz. Dir. Pranešimų Dir.

WILLIAM J. DRAKE - DRAGŪNAS

LIETUVIS ADVOKATAS

85-03 WAREHAM PL.
JAMAICA, N. Y.
Tel. Jamaica 6-7272

Tel. EV 6-6438

M and Z AUTO COLLISION WORKS

Lietuvių specialistų collision ir auto taisymo dirbtuvė

Bodies and Fenders straightened —
Complete auto painting
D U C O Refinishing

Atliekami visi collision, dažymo ir mech. taisymo darbai.

TEPIMAS IR POLIRAVIMAS

Darbas atliekamas pigiai ir sąžiningai

J. MALDUTIS Z. ZALIAUSKAS
1506-16 Myrtle Ave., Brooklyn, N. Y.
Tarpe Gates Ave. ir Linden St.

Laikas ir erdvė — žmogaus didžiausi priešai! Bet turint gerą ir teisingai einantį laikrodėlį bei naudojantis naujausiomis moderniškoms priemonėmis, tas priešas yra nugalimas, s a k o

LAIKRODININKAS JONAS SUTKAITIS

kuris taiso ir parduoda visų firmų laikrodžius.
449 GRAND ST., BROOKLYN 11, N. Y.

TAUPYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į **CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION**, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki \$10.000.00 — by an Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas dividendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

KUR...tamsta gali atlikti visus savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

KUR 27 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėms sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis. Mūsų turtas yra virš dešimties milijonų dolerių - \$10.500.000.00.

Chicago Savings & Loan Association

Grovehill 6-7575
6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.
J. PAKEL — Prezidentas

LIETUVIŠKA MAISTO KRAUTUVĖ

Čia gaunami skilandžiai, įvairios dešros, ūkiški sūriai ir kiti maisto produktai.

Užsakius telefonu, produktai pristatomi į namus

Savininkai

ONA ir ANTANAS KAUNAI

52 Hudson Avenue
BROOKLYN, N. Y.
Tel. UL 8-7821

KARYS

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Redaguoja: Dom. Penikas, Br. Aušrotas ir Sim. Urbonas. Leidžia KARIO leidykla. Prenumerata: metams 4 dol., psm. — \$2.50, atsk. nr. 45c. Adresas 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., Spausdinamas Tėvų Pranciškonų spaustuvėje, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. Redakcijos telef.: GL 6-1658, tik nuo 6 val. vakare.

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription \$4.00 per year. Single copy 45 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Nr. 2 (1284)

1953 M. VASARIS — FEBRUARY

ĮSTEIGTAS 1919 M.

VASARIO 16-JI — VALSTYBĖS ŠVENTĖ

Dar kartą švenčiame Vasario 16 su ligi pusės stiebo pakeltomis trispalvėmis, su vėliavomis perrištomis juodu gėdulo kaspiniu. Vėliavos yra pakeltos ir Vilniaus pilies kalne, ir Kauno Vytauto Didžiojo Muziejaus bokšte, ir viso pasaulio lietuvių širdyse. Jos primena mums du dalykus: mūsų tautos praeities laimėjimus ir šventą pareigą kovos, kad tos vėliavos vėl suplevėsųtu stiebų viršūnėse.

Šiandien Vasario 16-toji yra gilaus susimąstymo ir tvirto ryžto diena, susimąstymo apie pačius svarbiausius dalykus ir pasiryžimo pačiai sunkiausiai kovai. Kiekvienam, man rodos, aišku, kas yra toks pats svarbiausias dalykas tautos gyvenime; tai yra tautos laisvė, kuri gali būti išreikšta tik viena vienintelė forma — savos valstybės atstatymu. Ties šiuo valstybės atstatymo rūpesčiu ir esame visi susikaupę, minėdami 35-tąją Vasario 16.

Kokios yra to valstybės atstatymo sąlygos? Vienos jų, kurias mes pavadintume objektyvinėmis, mažiau nuo mūsų pačių priklauso. Šia prasme malonu konstatuoti, kad laisvojo pasaulio jėgos vis daugiau mobilizuojamos didžiajam laisvės žygiui, kad vis geriau supranta, jog praeities klaidas negalima atpirkti vienos ar kitos tautos kančia, jog vienos ar kitos

Vincas Trumpa

tautos nelaisvė grasina ir kitų tautų laisvei, jog negalima sukurti savo laimės ir gero gyvenimo ant kitų griuvėsių ir mirties.

Kitos sąlygos, kurias galima pavadinti subjektyvinėmis, priklauso nuo mūsų pačių. Kaip nakčiai baigiantis ateina pati tamsiausioji valanda, taip ir tautai, kovojančiai dėl savo laisvės, ateina pats kritiškiausias momentas. Sunku būti pranašu, kad ir svečiame krašte gyvenant, tačiau ar ne prie tokio kritiškiausio momento šiandien mes artinamės? Ar ne pats laikas jam pasiruošti?

Ne labai išmintingas būtų žmogus, kuris aušros pribrėkštoje imtų galvoti, kad naktis niekada nepasibaigs. Dar mažiau išmintingas būtų žmogus, kuris laisvės pribrėkštoje nuleistų rankas ir sutiktų su savo tautos vergija.

Kas reikalinga, kad geriausiai galėtume tą kritišką momentą sutikti ir lengviausiai jį pergyventi? Atrodo, kad pirmas ir svarbiausias dalykas: susikcentruoti ties keliais svarbiausiais ir pagrindiniais dalykais, o nesiblaškyti tarp smulkmenų ir mažiau reikšmingų problemų, nes tik taip nusistačius bus galima sutelkti visas jėgas, o nes-

skaldyti jas pagal sunkiai suvokiamus asmeninius, idėjinius ir kitokius niuansus.

Kitais, ir labiau apčiuopiamais, žodžiais tariant, reikia susikcentruoti ties valstybinės reikšmės dalykais. Dėkui Dievui, mes turime ilgą valstybinę praeities patyrimą: per daugelį šimtmečių mes turėjome ir savo žemę, ir savo tautą, ir savo vyriausybę. Tai yra trys pagrindiniai elementai, be kurių negalima įsivaizduoti valstybės. Ir tik juos visus tris sujungus, atstasime savo valstybę.

Šiandien dar mūsų žemė yra pavergta ir mindžiojama svetimos kariuomenės; šiandien dar mūsų tauta neša svetimos valdžios priespaudą, o dalis jos išblaškyta po platųjį pasaulį. Šiandien dar neveikia mūsų vyriausybė? Grynai akademinis būtų klausimas, kuris šių trijų elementų yra svarbiausias. Tačiau viena aišku, kad negalima nusitverti tik vieno iš jų ir pradėti dėl jo tamptis, lyg rodos nuo to tieno viskas priklausytų. Blogiausia, kad toks perakcentavimas vieno elemento griauia darnumą ir vienybę tų negausių ir silpnų mūsų jėgų, kurios vis dėlto tinkamai susiorganizuotos galėtų nemažą vaidmenį suvaidinti.

Ties šiomis keliomis mintimis ir sustojame, švęsdami 35-ąją Vasario 16-tąją.

KOVOS UŽ NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTĄ

Laimės ar nelaimės metu lietuviai iš savo praeities semiasi stiprybės ir įkvėpimo. Kovos atskleidžia lietuviškąjį idealizmą ir didvyriškumą. Tikibinė kova sutapo su kultūrine nepriklausomybės kova. Iš to išsivystė politinė kova. O ginkluotoji kova tas visas kilnias pastangas atbaigė ir suteikė kraštui laisvę. Tose visose kovose dalyvavo tautiškai susipratę lietuviai Tėvynėje, Prūsiose, Rusijoje ir Amerikoje. Lietuvos išsilaisvinimo pastangas pagyvino I Didysis Karas. Jo metu kelios dešimtys tūkstančių lietuvių Amerikos kariuomenėje gelbėjo nugalėti Lietuvos okupantų jėgą. Tų didžiųjų grumtynių metu 1918. II. 16 Lietuvos Taryba paskelbė Lietuvos Nepriklausomybę. Tačiau kraštas tebebuvo sukaustytas. **Nepriklausomybė buvo tikrai idėja — gražiausioji svajonė, kuri reikėjo peversti gyvenimo tikrove.**

1917-18 m. iš 30.000 lietuvių kareivių ir karininkų, tarnaujančių rusų kariuomenėj, apie 8.000 apsijungė į sąjungą ir skatino orgaizuoti ginkluotąją jėgą. Karo, revoliucijų ir komunizmo sukury tie vyrai išlaikė savo krikščioniškąją ir patriotinę dvasią gyvą. Jie sudarė atskirus lietuvių batalionus Vitebske, Smolenske, Rovne ir net Sibire, o Valke du raitininkų eskadronus. Jie stengėsi su ginklais ir žirgais paržygiuoti tėviškėn ir atnešti Lietuvai laisvę. Deja, jiems nepavyko organizuotai grįžti. Jie sugrįžo be ginklų ir pavieniui, su batalionų vėliavomis ir su meile tų vėliavų idealams.

1918. X. 16 Vilniun atvyksta pirmieji savanoriai, 11 vyrų. Kitą vakarą per patikrinimą Vilniaus kareivinėse pirmą kartą skamba Lietuvos Himnas. I-jį savanorių būrį kar. Grigaliūnas-Glovackis organizuoja slapta. Ginklai, diržai ir kiti reikalingi

Kpt. PETRAS JURGĖLA

kareiviams daiktai reikėjo supirkinėti slapta iš suaukotų pinigų. Per porą savaitių apginkluota 30 savanorių. XI. 1 prie Lietuvos Tarybos rūmų statomi sargybiniai. XI. 23 pirmuoju įsakymu Kariuomenei steigiamas I-is pėstininkų pulkas. XII. 28 rusų kariuomenė įsiveržia Lietuvos ir užima Zarasus. XII. 29 Lietuvos vyriausybė Vilniuje šaukiasi savanorių į kariuomenę. Daugelis lietuvių pasijunta Lietuvos vyrais ir apsisprendžia daugiau nebevergauti. 1919. I. 1 Gedimino pilies bokštas pirmą kartą pasipuošia trispalve lietuviškąja vėliava, kurią saugo 5 kareiviai ir 1 karininkas. Lietuvos vėliavai suplevėsavus Gedimino pily, **pabunda savanorių karta!** I. 5 rusų kariuomenė užima Vilnių ir veržiasi gilyn į Lietuvą. Ir štai ginkluoti Lietuvos sūnų-savanorių būriai II. 7-9 ties Kėdainiais pirmą kartą karo lauke susiremia su raudonaisiais rusais. Ten sudeda ir I-ją auką: kautynėse žūna savanoris kareivis Povilas Lukšys. II. 11 lietuviai sumuša rusus ties Šeta, o 13 d. išlaisvina Jėzną. Tą pat dieną Alytų žūna 1-jo pulko vadas kar. Antanas Juozapavičius. III. 2 lietuviai išveja rusus iš Padūnėlių, o 4 d. iš Baisogalos. Įvairiose vietovėse veikę partizanų būriai išauga į atskirus batalionus. Sustiprėjusi Lietuvos vyriausybė III. 5 skelbia I-ją naujokų mobilizaciją. Augančios savos kariuomenės priedangoje organizuojamos savivaldybės.

Tikras ir planingas karas prieš Rusiją prasideda tik 1919 m. balandžio pabaigoj, kada lietuviai pradeda pulkti ir **V. 3 paima Ukmergę.** Iš savanorių būrelio išaugęs Panevėžio batalionas, kpt. Jono Variakojo vado-

vaujamas, po smarkių kautynių V. 19 atsiima Panevėžį. Ten paima per 400 rusų nelaisvėn, 2 patrankas, 16 kulkosvzdžių, 1 traukinį ir daug kt. turto. Tai buvo **pirmas didelis ir reikšmingas laimėjimas.** Po to prasideda eilė sunkių ir ilgų kovų. Mūsų kariuomenei dažnai padėdavo partizanai, kurie smarkiai veikė užfrontėje. Rusai buvo be paliovos vejami. Rugsjūčio m. eina pati smarkiausia kova, ir rusų kariuomenės dalis liko nustumta už Dauguvos. Rugsėjo m. eina atkaklios kautynės dėl svarbios karo atžvilgiu Kalkūnų stoties, ties Daugpilio priemiesčiu Gryva. IX. 24 sparnuoti lietuviai bombarduoja šią geležinkelio stotį. Mūsų husarų burys buvo perplaukęs Dauguvą ir pasiryžęs kelti siaubą prieš eilėse. Bet lemiamu momentu, **kai lietuviai galėjo paimti Daugpilį, vyriausybė įsako kariuomenei toliau neiti.** Atkaklią kovą laimėjo lietuviai, kurie Kalkūnus išlaikė savo rankose. Tuo ir pasibaigė karas su rusais.

Taigi, **nedidelė Lietuvos kariuomenė per 8 mėnesius išbloškė priešą iš savo gimtojo krašto.** Lietuviams garbingą taikos sutartį Lietuva ir Sovietų Rusija pasirašė 1920. VII. 12, t. y. tuo metu, kai rusų armijos artinosi prie Varšuvos. **Mes turėjome apie 4.000 karo belaisvių, o rusai 80 lietuvių kareivių ir vieną sunkiai sužeistą karininką!** Daugis belaisvių rusų melste meldė leidimo pasilikti Lietuvoj — gyventi tarp geraširdžių, malonių lietuvių, tikrųjų krikščionių. Net karo belaisvių stovyklą Lietuvoj jie laikė tikru rojum!

Tuo metu, kai lietuviai kariavo prieš raudonuosius rusus, 1919 m. liepos gale mišri rusų ir vokiečių — bermontininkų kariuomenė įsibrovė į šiaurės Lietuvą ir pagrobė Radviliškį. Naujų įsibrovėlių divizijos buvo su-

darytos iš patyrusių kovotojų bei avantiuristų ir turėjo daug ginklų. Plk. Ladyga su penkiais pulkais sudarė naują frontą. Prasideda II-is karas. Pagaliau 1919. XI. 21-22 ties Radviliškiu lietuviai vėl sumuša galingesnį priešą. Jie paima 10 patrankų, 30 lėktuvų, 100 kulkosvydžių, 14 minosvydžių, apie 50.000 artilerijos sviedinių, tiek pat lėktuvinių bombų, daug šaudmenų, 8 automobilius ir labai daug kt. karinio turto. Ir partizanai turėjo daug darbo. Mūsų kariuomenė ėjo pirmyn. 1919. XII. 15 Lietuvoje neliko nė vieno bermontininko. Tais metais lietuviai apsidirbo su dviem priešais.

Atsikuriančią jaunąją Lietuvos Respubliką bandė sugriauti ir lenkai. 1919 m. balandžio m. lenkai užėmė visą Vilniaus kraštą. 1920 m. vasarą kare prieš rusus lenkams labai nesisekė, ir jie traukėsi iš Lietuvos. Pagal taikos sutartį su Sov. Rusija, Lietuvos kariuomenė 1920 m. rugpjūčio m. atsiėmė sostinę ir visą Vilniaus kraštą. **Visa Lietuva jau buvo išlaisvinta ir ruošėsi laimingam gyvenimui pagal naują demokratinę santvarką.** Gedimino kalne didingai pleveno lietuviškoji trispalvė, kuri laidavo tikėjimo, įsitikinimų bei verslo laisvę ir kitokią nepriklausomybės palaimą. Bet netrukus lenkai pradėjo stumti rusus atgal. Juos besivydami, lenkai įsiveržė Lietuvon. Lenkai skelbė, jog lietuviai yra Rusijos talkininkai ir, girdi, pasigrobė Vilnių ir kitus Lenkijos kraštus. Rugpjūčio pabaigoj lenkai puolė mūsų kariuomenę, išretintą paliai plačią Lietuvos sieną, paėmė Seinus ir kitas lietuvių žemes. Mūsiškiai puolė ir atsiėmė eilę miestelių. Prasidėjo jau tikras karas. IX. 22 didelės lenkų jėgos pralaužė mūsų frontą ties Gibais, arti Seinų. Spraga buvo užtaisyta, ir kautynės ėjo toliau. Pagaliau, Tautų Sąjungos komisijai tarpininkaujant, X. 7 lenkai ir lietuviai Suvalkuose pasirašė taikos sutartį.

Jau kitą dieną lenkų kariuomenė staiga puolė, X.9 paėmė Vilnių ir įsilaužė Lietuvos gilumon. Mūsų kariuomenei ir par-

tizanų būriams vėl tenka sunkus darbas. Ir štai XI. 20 mjr. Reklaičio vadovaujamas vaidotėnų pulkas ties Širvintomis trenkė lenkams didelį smūgį. 8-jo pulko ltn. Balnas su savo batalionu naktį apsupo ir sutriuškino dideles lenkų jėgas. Daug lenkų krito, tarp jų ir Gardino pulko vadas. Vaidotėnai paėmė per 200 belaisvių, lenkų brigados ir pulkų štabus, 2 patrankas, 9 minosvydžius, 20 kulkosvydžių, 250 šautuvų, 150 arklių ir daug kt. turto. **Pats gen. Žaligovskis vos ištrūko,** palikęs Širvintose net savo automobilį. XI. 21 mjr. Petruičio vedamas algirdėnų pulkas sutriuškino lenkus ties Giedraičiais. **Sumušti lenkai paskubom traukėsi visu šiuo frontu.** Lietuvos kariuomenė galėjo net be didesnių kautynių atsiimti Vilnių ir galutinai likviduoti želigovskiadą. Deja, Tautų Sąjungos kontrolės komisija XI. 29 nustatė neutralią juostą per Lietuvos žemių vidurį, palikdama Viliaus ir Seinų kraštus lenkams prievartauti! Nežiūrint to, civiliais rūbais perrengti lenkų kareiviai puldavo ir plėšdavo lietuvius neutralioj juostoj. Ten partizanų kova ėjo kelerius metus.

Šis Nepriklausomybės karų vaizdas rodo, jog lietuviai, vieni be svetimų pagalbos, faktiškai nugalėjo visus tris įsibrovėlius: rusus bolševikus, baltuosius rusus ir lenkus. Nepriklausomybės karuose žuvo ar nuo žaizdų ir epidemijų mirė 2.611 karininkų, kareivių ir partizanų. Ši auka patvirtino ir įgyvendino Nepriklausomybės Aktą.

Šia proga reikia išskelti lietuviškas idealizmas svetimoj žemėj, toli nuo Tėvynės. Sibire įsikūręs Vytauto batalionas (400 vyrų) negalėjo sugrįžti Lietuvon. Tuo metu, kai Lietuvos kariuomenė baigė vyti rusus iš savo krašto, 1919. XI. 25 bolševikai Čerepanovo stoty, Sibire, staiga apsupo ir likvidavo šį lietuvių batalioną. Kar. Čarnecis buvo žiauriai nužudytas. XII. 9 buvo nukankinti kareiviai Turskis, Silevičius ir Norvilaitis ir karininkai Kasakaitis, Navickas, Moleris, Šukevičius ir Eidu-

kas. Didžiausiam Sibiro šalty bolševikai išvilko juos iš rūbų ir čia pat kapinėse kardais sukapojo... Taip idealistai lietuviai dėl Lietuvos laisvės kovojo, savo kraują liejo ir gyvybę aukojė mylimoj tėvų žemėj, Prancūzijoje ir net Sibire. Tas visas sunkias, bet kilnias lietuvių tautos pasitangas Augščiausiasis palaimino, priėmė brangias aukas ir leido Nepriklausomybės saulei šviesti.

Sunkiai iškovotoji Lietuvos Nepriklausomybė truko vos tik 21 metelius. Istorija kartoja si. Rusai vėl pagrobė Lietuvos žemelę. Šį kartą yra didelių skirtumų. Okupantai yra dar labiau sužvėrėję. Bet lietuviai, Nepriklausomybės saulės gaivinti, dar labiau pamilo laisvę ir gimtąją savo žemę — maitintoją. Tose sąlygose subrendo naujoji karta. Kultūrinėj dirvoj sparčiai dirba ir Lietuvos laisvinimo reikalus kelia lietuviai laisvam pasauli, o ypač demokratijos tvirtovėje — Amerikoje. Pavergtoji Lietuva šiandien turi galingų draugų. Išsivadavimo iš komunizmo nasrų siekia ne viena lietuvių tauta, bet daug tautų. Taigi, šioje atkakloje kovoje dėl laisvės ir šviesios ateities lietuvių tauta šiandien nėra viena....

Laisvojo pasaulio lietuviai nedžiūgauja dėl savo asmeninio laisvumo, kol jų sesės ir broliai kenčia už geležinės sienos savoje ar svetimėje žemėje. Šiandien daug kur laikomos pamaldos už visus žuvusius ir kasdien žūstančius dėl Lietuvos laisvės.

Mes, Lietuvos kariuomenės kūrėjai — savanoriai bei Nepriklausomybės karų dalyviai, gyvenantieji plačiam pasauli, su nuoširdžiausia meile atiduodame pagarbą jums, garbingieji ir nugalimi Lietuvos partizanai! Didvyriškas jūsų veiklumas, pasišventimas ir kiekvieno jūsų auka nenueis veltui! Jūsų skaisčius idealizmas ir geležinė valia bei ištvermė pasieks tikslą: **Lietuva vėl bus laisva!** Jūsų pavyzdys tepaskatina visus lietuvius ir lietuves į sutariamą darbą, vienybę ir organizuotą žygį Nepriklausomybės Aktui vėl įgyvendinti!

1830-31 METAI

LIETUVOS ULONŲ MAJORAS HORDYNSKIS IR JO KNYGA APIE LIETUVOS — LENKIJOS SUKILIMĄ

Antrąją rinktinę, generolų Rohlando ir Šymanovskio vadovaujamą, sudarė: aštuoni pėstininkų batalijonai, iš viso apie 3.000 vyrų; visa neseniai Lietuvoje sudarytoji kavalerija, iš viso apie 1.000 arklių, ir narsaus pulkininko Pientkos vadovaujama artilerija iš 12 pabūklų.

Šiai rinktinėi įsakyta žygiuoti į Palangą, Baltijos pajūrio uostą. Būta gandų, kad du prancūzų laivai su ginklais, pinigais ir amunicija, kartu su savanorių būreliu, plaukė arti to uosto. Po to, kai gaus šiuos numatomus išteklius, rinktinė turėtų žygiuoti Dauguvos link, ir sekama tos upės krantus, stebėti ir nutraukti ryšius tarp priešų jėgų Lietuvoje ir Kuršo provincijos.

Trečiąją rinktinę, gen. Dembinskio vadovaujamą, sudarė: neseniai sudaryto 18-jo pėstininkų pulko trys batalijonai, iš viso apie 1.000 vyrų; du Poznamo ulonų eskadronai, du Plocko ietininkų eskadronai ir vienas 3-jo ulonų pulko eskadronas, iš viso apie 500 raitininkų, ir septyni artilerijos pabūklai.

Ši rinktinė gavo įsakymą žygiuoti į šiaulių apylinkes, vykstant skersai miškų ir paliekant priešą savo dešinėje; iš ten vykti Vilkmėgės kryptimi, iš ten į Vilniaus apylinkes ir pulti tą miestą, jeigu aplinkybės galėtų leisti, ir po to manevruoti Minsko apskrityje ir Balstogės giriose, veikiant tenai sukilimui paremti ir renkant sukilėlių jėgas. Svarbus šios rinktinės uždavinys buvo laikyti ryšius su gen. Chlapovskio rinktine. Skaitytojas pastebės, kad šis planas daugeliu atvejų buvo tas pat, kurį pulkininkas Valentinas siūlė.

Tinkamai apsvarsčius šiuos visus sumanymus ir siekimus, nesunku bet kam įsitikinti, kad iš to viso buvo galima numatyti daugiau nuostolio, nekaip naudoti. Šių jėgų suskaldymas buvo faktiškai toli siekianti skema. Daugelis karininkų atvirai reišė savo nuomonę apie tai ir ragino, kad kritiškoje mūsų būklėje, esant apsuptyms gausingesnių priešų jėgų, mes neturėtume galvoti apie bet kokius naujus sumanymus, bet, pasinaudodami savo jėgų sutelkimu, turėtume padvigubinti savo žygio greitį ir kiek galint greičiau miškais ir paslėptais keliais vykti į Lenkiją. Tą tiek būtų daug lengviau įvykdyti ir žygi tikrai lydėtų sunkumai, bet visbūtų labiau tinkama mėginti, nekaip ką tik atpasakotas planas. Deja, šios

ADV. KOSTAS R. JURGELA

nuomonės nebuvo paisyta. Sumanymas buvo ryškiai dažomas ir buvo žadama gražiausių sėkmių ilgainiui. Tačiau atitinkamai įsakyta suskaldyti korpa, ir mūsų likimas buvo užantspaudootas.

24 SKIRSNIS

Trys Lietuvos korpo rinktinės imasi savo paskirties. — Rohlando rinktinės operacijos. — Jis vienas pasitinka visos rusų jėgos puolimą. — Pavandenio ir Varnių kautynės. — Pakeliui į Palangą gen. Rohlandas sužino, kad gen. Chlapovskis nužygiavo Prūsų sienos link. — Jis skuba pasivyti ir susijungti. — Didesnė Gelgaudo ir Chlapovskio rinktinės dalis rasta perėjus sieną, kai pasirodė Rohlando rinktinė. — Kareivių pasipiktinimas. — Gen. Gelgaudo mirtis — Rohlandas su likusia Gelgaudo rinktinės dalimi tęsia žygį į Naumiestį. — Jis atmeta gen. Kreuco siūlymą pasiduoti. — Sėkmingas susirėmimas su priešų kavalerija. — Rohlandas užima poziciją Naumiestyje ir laukia priešų. — Betgi rusų jėgos nesiveja ir vyksta į stovyklą. — Prūsų valdžios organai siunčia gen. Rohlandui siūlymą pereiti sieną. — Siūlymai patiekiami rinktinėi svarstyti ir priimami.

Liepos 9 d., apie 10 val. ryto, kiekviena iš šių trijų korpo dalių išžygiavo kas sau nurodyta paskirtimi. Nuo šios dienos prasideda naujasis laikotarpis mūsų operacijose Lietuvoje, ir mes atskirai aprašysime kiekvienos iš tų rinktinių veiksmus, pradedant gen. Rohlando rinktine, kuri buvo tiesioginėje priešų persekiojimo linijoje ir buvo sekama visų priešų jėgų.

Ši rinktinė, žygiuodama iš Kuršėnų, vyko keliu į Telšius. Liepos m. 10 dienos naktį ji atvyko prie Pavandenio ir Varnių ežero. Kelyje prie jos prisijungė pulkininkas Kosas, kuris buvo su kariuomenės dalimi iš Kėdainių pasiūstas, kaip jau minėjome, nutiesti tiltai per Nemuną ir kuris paspruko iš pavojingos būklės, į kurią šis bandymas buvo jį pastatęs. Kadangi pozicija buvo patogi ir mūsų kariams reikėjo poilsio po varginančio žygiavimo, mes ten ilsėjome visą naktį. Kitą rytą saulei tekant, mūsų stovykla buvo sukelta,

priešų čerkesų kavalerijai pasirodžius. Mūsų generolai nusprendė laukti priešų atakos šioje geroje pozicijoje, ir ta diena buvo viena iš puikiausių mūsų laimėjimų. Mes patiesime skaitytojui visas tos dienos įvykių smulkmenas, nes jos buvo labai įdomaus pobūdžio. Visų mūsų dalinių manevravimas buvo nuostabus, o kavalerijos manevrai buvo tikrai nepaprasti. Skaitytojas stebėsis patyres, kiek daug nuveikė nuvargusi kavalerija, kurios apranga ir ginklavimas buvo netvarkoje, ir beveik visai be amunicijos, prieš tokią kavaleriją, kurią priešas turėjo, gerai aprūpintą, su nenuvargusiais arkliais ir kiekvienu atveju puikioje tvarkoje.

Pavandenio ir Varnių kautynės

Kautynės prasidėjo saulei tekant, kaip jau minėjome, dviem čerkesų kavalerijos eskadronams mus užpuolus. Tie eskadronai sužadino kraštinę mūsų sargybą ir susirėmė su mūsų grandine, kuri sutiko juos šilta ir netikėta ugnimi. Granatinės šauliai buvo pasislėpę miške ir krūmuose. Čerkesai sustojo ir pradėjo atsisaudyti iš karabinų. Mūsiškių ugnį lydėjo dideli priešų nuostoliai, ir jis buvo priverstas pasitraukti. To atsitraukimo metu mūsiškė kavalerija, buvusi Pavandenyje, pasikrikdžiusi pridengtame kelyje ir užėmusi poziciją, visai apsupo tuos du eskadronus ir puolė juos iš visų šonų, darydama skaudžių nuostolių ir suimdama 40 belaisvių. Po valandos rusai atnaujino puolimą. Stiprios pėstininkų ir kavalerijos voros perėjo per nedidelį kaimelį, kuris yra kelyje iš Kuršėnų į Pavandenį. Rusų artilerija užėmė pozicijas to kaimo gretimų aukštumų šlaituose ir paleido ugnį į mūsų kavaleriją. Tuo pat metu kelios rusų pėstininkų voros puolė ir krūmus, į dešinę nuo mūsų pozicijos, o stipri pėstininkų, artilerijos ir raitininkų dalis buvo pasiūsta į priekį dešiniajame mūsų sparne su tikslu apeiti mūsų sparną ir, mus apsupant, nukirsti mūsų ryšius su Varniais. Toji dalis, sugaišusi kelias valandas bandymuose mus paveikti, sugrįžo nieko nepėsusį raistingos apylinkės kliūtyse. Matydami priešų persvarą jėgoje, mūsų generolai įsakė mūsiškei kavalerijai trauktis ir sustoti užpakalyje mūsų artilerijos, kuri laikė užėmusi aukštumas, vyraujan-

čias visoje apylinkėje, ir kuri daugiau kaip keturias valandas nepaliaunama ugnimi sulaikė priešą pažangą. Mūsiškei kavalerijai pasitraukus, grandinės šauliai ėmė trauktis iš miško ir telktis kelyje į Pavandenį; paskiau jie irgi pasitraukė, sunaikinę tiltą, kuris buvo nutiestas per balotą upelį, kirtusį kelią, ir sudegino vienkiemį šalia Pavandenio ir netoli šio tilto.

Tokia buvo dalykų būklė, kai apie 10 valandą pasirodė vėliava iš rusų vado šalies. Gen. Delingauzeno adjutantas atnešė pasiūlymą pasiduoti, nes mes susirėmėm su visa rusų kariuomene iš 20,000 vyrų ir toji kariuomenė jau buvo užėmusi kelią į Varnius, vienintelį mūsų ryšiams pasilikusį punktą. Ši siūlymą lydėjo kiti įprasti samprotavimai, — noras išvengti nereikalingo kraujo liejimo ir t.t. Pasiūlymas liko atmestas ir adjutantas sugrižo į rusų vyriausiąjį štabą, bet netrukus vėl pasirodė su pasiūlymo atnaujinimu. Gen. Šymanovskis, kuris priėmė adjutantą, pakartojo savo atsakymą, pridurdamas, kad "jis žino kario prievoles, — prievoles, kurios yra dvigubai privalomos, tam, kas kovoja dėl laisvės ir gina savo protėvių tėvynę". Adjutantui išvykus, duotas įsakymas artilerijai ir pėstininkų daliniams iš naujo leisti savo ugnį.

Tuo pat metu pasirūpinta toliau tęsti mūsų žygį į Varnius. Apie vidunaktį mūsų pėstininkų voros ir kavalerijos bei artilerijos dalis apėjo savo pozicijas ir ėmė žygiuoti į Varnius. Netrukus pozicijose beliko tik vienas pėstininkų batalijonas ir trys raitininkų eskadronai. Kavalerija buvo naudojama likusios artilerijos pasitraukimui paslėpti. Po to, kai mūsų rinktinė aukščiau aprašytu būdu sutvarkytoju žygiu pasiekė pakankamai tolimą nuo pirmesnės pozicijos punktą, pozicijoje pasilikusiam pėstininkų batalijonui įsakyta trauktis ligi nurodyto malūno, palaikant atsitraukiamąją ugnį. Praėjus pro malūną, šauliams įsakyta visu greitumu bėgti bei susijungti su rinktine ir užimti gretimus miškus; tuo tarpu kavalerijai įsakyta užimti postus malūnuose, šiam judesiu pridengti, ir po to iš lėto trauktis, pereiti per nedidelį kaimą tame kelyje ir anapus kaimo laukti priešą prisartinant.

Šį manevrą labai gerai įvykdė pėstininkai ir kavalerija, kuri užėmė poziciją gana atviroje aikštėje už kaimo, laukdama priešą. Po kurio laiko lengvosios rusų kavalerijos, kurią sudarė gusarai ir čerke-

Balys Auginas

UŽGESUSIŲ KOVŲ VAIZDAI

1. — Žygis mirusiais keliais

Kas ten danguj paliko apverstą dugnu
Tą dubenį, raudono žalvario spalvos?
Jis prikelia mane iš neramių sapnų
Ir lieja tirštą medų ant nuvargusios galvos —

Ir mėnesienos naktį vėl blaškaus paklydęs —
Matau aš reginį seniai užgesusių kovų —
O praėjus praskleidžia balkšvo rūko šydą —
Ir upių vandenys užmiega tyliai prie kalvų —

Kapų smiltynų užpustytos pėdos kelias
Ir žengia iš pušų sakais kvepėjusių karstų,
Ir žygio dainą uždainuoja miręs kelias,
Ir kyla aidas pergalės dainų jau pamirštų.

Išlakios pušys virpa, tarsi smuiko stygos,
Miškų vargonais groja vėjas, ir — gūdžių
Garsų pažadinti — kovų laukuos užmiega,
Seni draugai atšipusius kardus nuvalo nuo rūdžių.

Balti balandžiai lydi iš paskos į mūsų —
Tai kelio dulkės skraido ryto pazaruos.
Senų laimėjimų aidais gojeliai ošia,
Ir praėjus nugrimsta laiko ežerus —

Ir aš matau: — čia tiek sušaudytų šalmų,
Ir molio dulkėm apnešti draugų veidai —
Ag, mirusiais keliais žygiuojam link namų —

Tai tik seniai užgesusių kovų vaizdai —

2. — Senojo dvaro kerai

Kadais į baudžiąvą čia rinkdavos sodiečiai —
(Ne vieną ant vagos parklupusį atrado)
Nūnai ant seno rūmo raizgosi erškėčiai,
Ir varnalėšos supasi ant baliustrados.

Ir sodo tvenkinys nėra juodųjų gulbių —
Tik maurų kilimai vandens lelijom žydi.
Ir marmūrinės nimfos dairosi apstulbę,
Pilkus, apdulkusius karius sode išvydę.

Saulėlydžių gaisrais liepsnoja rūmų langas —
Lyg menėse vaiduokliai laužą būt užkūrę —
Ir šurpiai prietemoj žirgai nuvargę žvengia —
Tai dvaro senojo kerai karius užbūrę —

sai, šeši eskadronai jojo per tą kaimą ir, pamatę mažą mūsų raitininkų skaičių, sušuko "ura" ir puolė juos. Šią ataką numaciusi mūsų kavalerija buvo gavus įsakymą skubiai užleisti šią savo poziciją su tikslu nuvilioti rusų kavaleriją į pasislėpusių miškuose mūsų pėstininkų ugnį. Manydama, kad tai buvo netvarkingas mūsų pasitraukimas, rusų kavalerija ėmė įkandin vytis tuo tarpu, kai mūsų raitininkai smuko į vieną šoną, per-

brido tam tikslui nuskirtą brastą ir tuo būdu paliko priešą masę atvirą mūsų šaulių ugniai. Pasak patekusių nelaisvėn karininkų pareiškimų, šis manevras rusams kaštavo du šimtus vyrų. Padarę skaudžių nuostolių priešui, mūsų pėstininkai ir kavalerija iš lėto pasitraukė savo trečiajai pozicijai užimti, betgi priešas jau nebesivijo.

(Tęsinys iš per. m. 9 nr.)

(Bus daugiau)

MŪSŲ ŽUVUSIEJI IR MIRUSIEJI

A. A. ADM. PLK. LTN. KAZIMIERAS STEBULIS

M. RĖKLAITIS

Erškėčiuoti tremties keliai, kuriais lietuvis tremtinis keliauja, lieka nužymėti tremtinių kapais, supilamų savo bendrakeleivių amžinojo poilsio vietoms atžymėti. Ir kuo tremties kelias ilgesnis, tuo mūsų gretos metai iš metų retėja, kapai gausėja.

1952 m. vasario 9 d. tremties kely amžiams su mumis atsiskyrė buvusios mūsų kariuomenės adm. plk. ltn. Kazimieras Stebulis. Jo metinės mirties sukakties proga lai bus leista "Kario" puslapiuose priminti bent kelis velionies gyvenimo brožuos.

Velionis gimė 1888 m. Juodupių k., Keturvalakių valsč., Vilkaviškio apskr., ūkininkų šeimoje, ramiose Sudavijos lygumose, kada Lietuvoje viešpatavo koriko Muravjovo tamsi dvasia, kada už spausdintą lietuvišką žodį lietuvis buvo kalnamas ir Sibiran tremiamas.

Savo jėgas K. Stebulis buvo paskyręs tuo laiku mūsų tautai taip reikalingai mokytojo profesijai. 1908 metais baigė lietuviškomis idėjomis garstąją Veiverių Mokytojų Seminariją. Tais pat metais rugsėjo 1 d. Suveiniškiuose pradėjo nelengvą pradžios mokyklos mokytojo darbą — savų žmonių vaikučius mokyti ir auklėti, savųjų širdyse tautos ir tėvynės meilę skiepyti, plačioje apylinkėje tautinę sąmonę ugdyti. Tačiau kilęs I pasaulinis karas šį sėkmingą kultūrinį darbą nutraukė. Po pirmos mobilizacijos a. a. Kazimieras jau ne mokytojas, bet rusų armijos karys su ginklu rankoje žygiuojąs savo tėvynės lygumomis Prūsijos link.

Prūsijos fronte 1914-15 m. dalyvauja visose kautynėse. 1915 m. buvo sužeistas ir gydomas ligoninėje. Iš ligoninės vėl į pulką. 1916 m. perkeltas į Vyriausiąją bustinę Mogileve, kur pakeliamas į karo vadininko laipsnį. Galop karas baigtas. Baigti ir Kazimiero svetimo karo tarnybos vargai. 1918 m. jis sveikas vėl savo tėvų padangėje. Bet tėvynėje neramu. Tauta pasiryžusi numesti svetimos vergijos pančius. Ji ruošiasi kovai, kovai žūti ar būti. Ir velionis 1919 m. sausio 26 d. jau atgimusios Lietuvos

kario uniformoje, savanoris kūrėjas. Kaip subrendęs vyras ir patyręs karys iš karto skiriamas atsakingoms Krašto Apsaugos Ministerijos Kanceliarijos Viršininko pareigoms. Po kelių metų darbo perkeliamas taip pat atsakingoms pareigoms į Kariuomenės Intendantūrą. Čia velionis išlaiko reika-

A. a. Kazimieras Stebulis

lingus egzaminus ir pakeliamas į adm. plk. ltn. laipsnį. 1935 m. rugsėjo mėn. pasitraukė iš Kariuomenės į atsargą ir perejo dirbti į civilinę administraciją, kur paskiria-

mas Kėdainių apskr. viršininku. 1941 m. po birželio sukilimo Laisvosios Lietuvos Vyriausybės buvo paskirtas Vilkaviškio apskr. Viršininku. Rusų bolševikų pirmosios okupacijos pirmomis dienomis buvo atleistas iš tarnybos ir, be darbo slankiodamas savo gimtinės pakampiais, niekur ilgiau neužsilikdamas, laimingai išliko žiaurios okupanto rankos nepalietas. Bet antros raudonųjų okupacijos pergyventi nenorėjo ir su daugeliu tūkstančių savo tautiečių pasirinko nežinomą ir vargingą tremties kelią. 1949 m. pasiekė Chicago. Čia gyveno daugiau negu kukliai, nes, būdamas ne jauno amžiaus ir sunkaus gyvenimo kelio palaužtos sveikatos, galėjo imtis tik lengvesnių, menkai apmokamų darbų. Tačiau ir prie šių sąlygų sugebėdavo savo sesutei (su vyru gyvenančiai prieglaudoje Olandijoje), kad ir kuklią, bet nuolatinę paramą teikti ir dar Tautos Fondą paremti bei Lietuvių Sąjungos Ramovės nario pareigas atlikti.

Velionis Kazimieras visada buvo kuklus ir didelio takto, nepaprastai švelnaus ir ramaus būdo tarsi jame būtų atsispindėjęs Sudavijos lygumų ramumas. Švelnumas ir teisingumas pas jį visada gražiai susiderindavo su kietais tarnybos reikalavimais.

A. a. Kazimieras Stebulis palaidotas Čikagoje šv. Kazimiero kapinėse. Sklypo Nr. 26, kapo Nr. 24. Jo bičiulių pastangomis kapas atžymėtas kukliu granito antkapiu su įrašu "A. a. Kazimieras Stebulis, Lietuvos Kariuomenės pulk. Ltn."

A. a. Jono Dulkės nekrologo vietoje

Belgijos lietuvių biuletėnis pranešė, kad praeitą pavasarį Reine, V. Vokietijoje, nuskendo Jonas Dulkė ir palaidotas Schwetzingen kapinėse.

Jonas buvo vilnietis, gimęs 1919 m. spalio 1 d. Lenkų okupacijos metu lankė Vilniaus lietuvių gimnaziją. Grįžus Vilniui Lietuvos žinion, tarnavo "Maiste", vėliau lietuvių policijoje. Jis buvo vienas liudininkų, kai gusarų leitenantas Povilas Tyrušis, tuo metu irgi tarnavęs lietuvių policijoje Vilniuje, 1944 m. sovietams antrą kartą okupuojant Lietuvą, vykusiai apgavo vokiečių gestapą ir

paleido iš Lukiškių kalėjimo visus vokiečių kalintus lietuvius.

Aš Tave, Jonai, pažinau Dillingeno lietuvių stovykloje, Vokietijoje. Tu dainavai vyrų ir mišriam choruse. Be tavęs ir tavo akordeono neapsieidavo joks didesnis stovykloje subuvimas. Dainavai ir ukrainiečių suorganizuotoje operoje.

Vėliau mudu drauge išvykova į pirmus pasiūlytus darbus — Belgijon anglių kasti. Nors teko mums sunkus, neįprastas darbas, bet tu nusiminei. Čia tu suorganizavai vy-

(Nukelta į 43 psl.)

JIE ŽUVO, KAD MES GYVENTUME...

Lėtai, lyg nedrįsdamas, praveria savanoris Vincas Žūtautas Karo Muziejaus duris. Stabteli, apsižvalgo ir pasuka trumpu koridorium į kalrę. Be mažiausio garso atsidaro durys ir Žūtauto kojos pajunta minkštą, gilų kilimą. Tylu tylu čia, lyg kapuose. Glamžo rankose kepurė ir nejuda, lyg jo kojos sukeltų triukšmą netinkantį šiam kambariui. Jo akys bėginėja sienomis, tankiomis kolonomis abipus tako, užkliūva už melsvai šviečiančių lempų ir aukso raidžių baltose marmūro lentose. Kaip čia tylu ir paslaptinga. Ir ta paslaptinga ty-la bei ramybė giliai sminga į Vinco širdį. O aplanko jis šią vietą dažnai. Jam taip gera, taip miela nors trumpą valandėlę pabūti su kovos draugais...

Jis išlėto eina pro kolonas ir žiūri į aukso raides, lyg norėdamas patikrinti, ar niekas nepasikeitė jam nesant. Jo širdis smarkiau plauka, kraujas trenkiasi į galvą, kai jis artėja prie antros lentos dešinėje kambario pusėje. Dar žingsnis, ir jis sustoja. Akys godžiai ryja rai-des:

— 6-tas pėstininkų pulkas. — Ties ketvirtąja pavarde nuo viršaus jo žvilgsnis atsiremia į marmūrą ir sustingsta. Vinco akyse mirgu-liuoja tie keli paprastučiai žodžiai:

— J. psk. Antanas Baziliauskas, 1919 m. spalio mėn. 22 d. — Per-skaito Šūtautas šiuos žodžius ir lyg suakmenėja. Akys bejausmiai klai-džioja lentoje, o galvoje skraido anos, toli palikusios dienos. Jis dar kartą pažiūri į kambario gilumoje kabančią lempą. Kabo ji didelė, auksinė, lygiai kaip bažnyčioje prieš didįjį altorių. Sunki, mėlyna šviesa sklinda iš jos ir sminga į marmūrą sienose, į minkštą kili-mą, bet labiausiai apšviečia aukso žėrinčius žodžius: "Mes žuvome, kad jūs gyventumėt laisvi". Per-skaito juos savanoris Žūtautas ir junta, kad šiandien jie giliai giliai įsmigo į jo širdį. Jis atsiremia šal-tos kolonos ir be balso kartoja:

— Mes žuvome, kad jūs gyventu-mėt laisvi. Mes žuvome... mes žu-vome... Ir jie ir tu, Antanai, žu-vai, kad mes laisvi gyventume. Ir kodėl mes negalėjome abu gyven-ti taip, kaip gyvenome anos ne-pilnus metus? — Vėl žiūri Žūtau-tas į Antano pavardę marmūro lentoje, o mintys kaskart vis labiau ir labiau jį užvaldo. Ach, jis savy-ję vėl pergyvena 1919 metus, ro-

JUOZAS BENEŠIŪNAS

dos, vėl eina su savo būriu per kai-mus, miestelius, miestus, puola ir ginasi, džiaugiasi ir liūdi.

— Juk tu žinai, Antanai: kai man reikėjo pasirinkti būrininką, aš tave pasirinkau. Ir nežinau ko-dėl? Galbūt todėl, kad tu buvai kažkaip savyje užsidaręs, kad bu-vai tylus ir apie tavo gyvenimą aš nieko nebuvau girdėjęs. Galbūt to-dėl, kad tavo veide aš niekad ne-pastebėjau ko nors slepiamo ar ne-tikro? Tu juokdavais retai, bet tuoširdžiai — iš visos širdies ir ta-da tavo akys gerai žiburiukais ži-bėdavo. Žodžiu, pasirinkau tave nežinodamas kodėl. Taip, kartais padaromas geras žingsnis ir negal-vojančiam! Ir pamilau tave, kaip tik-rą savo brolių. O, daug šiandien ką atiduočiau įeigu galėčiau matyti tave, girdėti skambų tavo balsą. Bet tu žuvai, kad mes laisvi gyven-tume!

Juk pakalbėdavom kartais, Anta-nai, ir mes apie mirtį. Pakalbėda-vom, pagalvodavom ir garsiai gar-siai nusijuokdavom. O juoktis mes tikrai galėdavom, nes tu pats sa-kydavai, kad kulka mūsų nelma. Ir tikrai neimdavo. Atmeni, vasa-rio vidury, kai Jėzną ėmėme? Mū-sų šautuvėliai menki, šovinių — tik žvirbliams nusibaidyti, bet tos drašos, to ugnies — kiekvienam už-tėko. Ėmėm ir paėmėm. Kaip šian-dien, rodos, matau: štai krinta vienas. krintas kitas, trečias iš bū-rio ir, rodos, reiks trauktis, tik ėmė ir sustojo kalenės bolševikų kulkosvaidis, o mums to tik ir rei-kia: šuolis pirmyn ir priekiniai miestelio namai jau mūsų rankose. O ėjome tada stati ir įeigu, neduok Dieve, tas kulkosvaidis būtų nusi-kvatojęs? Tikrai pusė būtume ne-kilę. Bet niekas tada apie tai ne-galvojo.

Žingsnis po žingsnio žygiavome Tėvynės vieškeliais, keliais, take-liais. Žmonės verkė iš džiaugsmo, sveikino, bučiavo. Mergaitės rūtom apkaišė ir gražiai gražiai nusišyp-sojo; močiutės kryžiaus ženklų lai-mino praeinančius, o mes ėjome. Stakliškės, Ziežmariai, Žašliai, Sra-šiūnai, Rumšiškės, tai vardai suriš-ti su prisiminimais, kuriuos tik ka-rys tegali ligi mirties išlaikyti. O vistik mielos buvo prabėgusios va-landos, nors nekartą šlapi, purvini, alkani išstiesdavom po žvaigždėtu

pavasario dangum nakties poilsui. Ir žiūrėdavo, rodos, tada žvaigžde-lės, mirksėdavo ir džiaugdavos, kad mes sveiki ir patenkinti nors vieną Tėvynės pėdą laimėjus.

Vėliau, svaigiame sodų žydėjime, metėmės į Panevėžio frontą. Ir ten kilometras po kilometro, kaimas po kaimo žengėme rytų link. Bolševikų padegtos sodybos švietė mums ke-lią; naujais kryžiais pasipuošdavo miestelių kapinės, bet mes ėjome dar tvirčiau spausdami rankose ginklus ir dar labiau sukąsdavome dantis, savąjį draugą palaidoję.

Gražus gražus ankstyvas gegužės rytas. Sunkiai keliai pilksva mig-la ir kyla į medžių viršūnes. Ry-tuose po truputį rausta dangus, at-bunda paukščiai, netolimame kai-me subarška šuns grandinė — ir vėl tylu. Tylu tylu, net ausyse spengia. Gulime pamiškėje ir lau-kiame. "Frontas prie Rudžiūnų pa-laužtas" — taip skamba praneši-mas batalionui. Ir mes tikimės, kad laimė mums nusišypsos. Bolševikai apie mūsų atvykimą tikrai nieko nežino, nes mes visą naktį žygia-vome ir tik neseniai pasirengėme čia juos sutikti. Dar kartą bata-liono vadas aplanko kiekvieną, ke-letą žodžių pasako, padrašina. Kiekvienas mūsų stengiasi būti ra-mus, tik ne visiems tai sekasi. Ša-lia manęs sunkusis kulkosvaidis. Matau, kaip dažnai taikytojas pri-merkia akį, ir paklabena rankenas. Šalia jo gulintieji pakilnoja šovi-nių juostas, pataiso ir vėl padeda. Mišku iš kaimo atbėga mergina ir mes pirmieji ją sutinkame. Jos skarelė nukritusi ant kaklo, veidas išraudęs, kaktose žymu prakaito la-šai. Ji prigula šalia manęs ir tan-kiai alsuodama aiškina:

— Bolševikai mūsų kaime. Nuo čia koks pora kilometrų. Pas mus namuose jų štabas ir aš girdėjau komisarų minint Panevėžį. Šituo keliu jie turi važiuoti.

— Ar daug jų?

— Kokie du šimtai. Pilnas kai-mas. Valgo.

— O iš kur tu žinojai, kad mes čia? — klausiu jos ir žiūriu tiesiai į akis.

— Aš nemaniau čia jūsų rasti, bet aš žinojau, kad Subačiuje yra Lietuvos kareivių. Aš ten ir ėjau.

Padėkojau jai kaip mokėdamas, ji atsiveikino su manim, teisybė, dar pasakė: "Telaimina jus Dievu-lis" ir dingo miške.

— Tai drąsi mergaitė ir statau dešimt bolševikų galvų, kad jai ne daugiau, kaip devyniolika,—tu pasakai tada, Antanai.

— Drąsi! Lyg vyras, — atsakiau tau ir abu žiūrėjome į tą pusę, kur ji dingo. Aš prigludžiau veidą prie rasotos žemės, o akyse stovėjo tik ką buvusi mergina. Storos geltonos kasos, tokios gilios gilios mėlynos akys, išraudęs veidas ir karštas alsavimas, dvelkias man tiesiai į veidą...

Miškas kvėpia jaunais berželių lapais ir sula. Gegužis kaitina kraują... Staiga priekyje pasigirsta dundėjimas. Pakeliu galvą ir griebiuosi šautuvo. Dundėjimas vis aiškėja, vyrų rankos nesąmoningai spaudžia ginklus. Kelio pasisukime išlenda vienas, antras, penktas, dešimtas vežimas. Toliau rūksta virtuvė. Mes vis dar tylim, tačiau kaip sunku tokiu momentu valdytis! Iki pirmųjų vežimų gal puskiometris, paskum trys šimtai metrų, du šimtai... sekundės slenka vėžio žingsniu. Jau girdime paskiras kalbas, keiksmus, juokavimą ir... staiga šūvis. Viena akimirka viskas pasikeitė. Šautuvų salvės, nepertraukiama kulkosvaidžių daina, sprogstančios granatos viską taip sujaukė, lyg skruzdėlyną išdykęs vaikas būtų lazda pamaišęs. Priekyje lūžo vežimai, žvengė ir krikė arkliai, keikėsi ir vaitojo žmonės, o mes apkabą po apkabos dėjome ir šautuvus, keitėme kulkosvaidžių juostas ir žėrėme ugnį į juodą kamuolį, kuris tūpčiojo ir sukosi ant kelio. Mes vėl laimėjome ir su tekančia saule įžengėme į kiemą, kur prieš pusvalandį šeiminkavo bolševikai. O koks neapsakomas džiaugsmas buvo ten! Ir tu, Antanai, tada, rodos, gavai marškinius, ir bolševikų kulipkų sukapotą tavo milinę mėlynakės susiųvo. Juk tu apie tai man dažnai pasakodavai. Užėini tu į vieną trobą kojų persiauti, o tave tuoj ir pradeda valšinti; ir pieno ir sviesto, sūrio, duonos, lašinių priėša — tik valgyk. Ir ragina visi nuo seniausio ligi jauniausio... Kai tu atsisegiojai mundūrą, senutė net už galvos susiėmė:

— Vaikeli, taigi tu marškinių neturi!

— Turiu, mamyt, tik truputį suplyšę. Bet kam vasarą jų reikia,— teisiniesi tu ir rausti. O tavo marškiniai tik juostom ant pečių laikėsi. Na, ir grįžai tu naujais lininiais marškiniiais ir sutaisyta miline nešinas. Tačiau, neilgai tu tuo džiaugiais. Milinę vėl sukapojo kulipkos, o marškinius sudraskiau aš pats, kai sužeidė tave dvare. Ne-

daug trūko ir būtume galėję su tavim visam atsisveikinti. Buvo, rodos, birželio pabaigoj, kažkur prie Svedasų. Dar su saule atvykome į kaimą ir rengėmės nakties polsiui. Prausėmės, rūbus taisome, juokaujame ir nežinome, kad dvare, už dešimt kilometrų, bolševikų pusšimtis balių kelia. Ir būtume nežinoję, jeigu nebūtų atlėkęs toks bamblys iš dvaro į kaimą.

— Kągi, pagrajisim. Kaipgi bus balius be muzikos, — juokėsi vyras rengdamiesi žygiui. Patį vidurnaktį pajudėjome laukais į dvarą. Visur tylu, tik šoktelia laikada pabaidyta griezlė ar vyturiukas, ar barkštelia šautuvus į durtuvo makštį. Naktis tamsi, nors žvaigždžių pilnas dangus. Sustojame. Dvaras čia pat. Mes žinome — kumetyne bolševikų nėra ir žmonės ten savi. Tyliai tyliai sueiname į klojimą. Šalinėse girdėtis miegančiųjų kriokimas, ir stiprus degtinės kvapas dvokia iš tolo. Grendime kulkosvaidžiai, šovinių dėžės ir netvarkingai sumesti šautuvai.

— Vakar jie buvo girti, kaip kiaulės, — šnabžda man kumetis, senas, malonus žmogelis, kuris eina kartu su mumis. Ir koki jie juokingi atrodė prikėlus iš saldaus miego. Ne ginklų, bet kelnių ieškojo. Leidome jiems pasiimti visus rūbus ir išvedėme iš dvaro.

— Tai, ponuli, dar jų komisarai dribso palociuose. Ar juos paliksite? — vėl aiškino senukas ir rodė langus antrame augšte.

— Ar daug jų?

— Du vyrai ir viena boba su tokia raudona žvaigžde, kaip per visą plaštaką.

— Elme, Antanai, ir tu, Ruky. Apsupkit vyrai namą.

Senukas ėjo drauge. Jis lengvai pabeldė į nedidelį langelį ir po minutėlės atidariusis duris jau žiūrėjo į juodas mūsų pistoletų gerkles.

— Nebijokit! Jis savas, — sušnabždėjo kumetis. — Aš liksiu čia. Ant antro augšto durys tiesiai.

Abu senukai liko. Miegamojo durys nerakintos. Tyliai sueiname. Tavo rankoje švystelėjo elektros lemputė ir rusiškai žodžiai aštriai suskamba kambaryje: "Stok! Rankas augštyn!" Iš lovos šoka dvi žmogystos ir griebia nuo kėdės pistoletus.

— Nellest ginklų, — sušunku ri spiriu kėdę į pasienį. Staiga šūvis ir tavo lemputė užgęsta. Krentu ant grindų ir į tą vietą, kur stovėjo komisarai, paleidžiu apkabą šūvių. Girdžiu sunkų, skausmingą

vaitojimą ir skubius žingsnius laiptuose. Netrukus kambaryje vėl šviesu, prieš mus saviškių veidai. Pirmiausia puolu prie tavęs. Tu jau atsikėlęs ir stovi atsišliejęs stalo. Prie tavo kojų susivėlusios vienasmarškinės moters lavonas ir ilgas medžioklinis kruvinas peilis. Per kairės tavo rankos pirštus teka kraujas, ir mundūras virš alkūnės plačiai perplautas. Išvedame tave iš kambario, nes visi ten likusieji jau mirę.

Savaitę po to tavęs nemačiau, o kai grįžai iš ligoninės, į kiekvieną moterį tu žiūrėjai su kažkokiu nepasitikėjimu. Nors visokių jų ir buvo! Kaip tąsų Vyžiuose prie Obelių. Taip sėdim vieną rytą ir srebiam riebius kopūstus. Bolševikai jau geroką galą pirmyn pavaryti. Fronte ramu. Tik nei iš šio, nei iš to girdime netoli šūvis. Griebiamės iš kampo šautuvus ir į kiemą. Per laukus į miško pusę kažkas bėga. Sargybinių šūviai bėgančiojo nekliudo, o miškas jau visai netoli. Aš matau, tu pakeli taikiklį, pasidedi šautuvą ant tvoros ir lėtai taikaisi. Bėgantis numeta kažkokį skudurą nuo galvos ir... po velnių, padriki plaukai mėtosi į šalis.

— Antanai, boba — surinku.

— Boba, ne velnias, kulka ims. — tu sumurmi primerkęs kairę akį. Šūvis. Bėgančioji išmeta į šonus rankas ir krenta. Abu pasileidžiame prie jos. Ji pakelia ranką ir atsiverčia ant šono. Didelės, baltos jos akys klaidingai žiūri į mus, o veidas bauriai šiepiasi. Paskum ji užkiša ranką už švarko, bet jos jau neištraukia...

— Boba, — sunkiai išskiemenuoji tu pro sukąstus dantis. Tik dabar aš pajatau: iš apatinio švarko kišeniaus kyšo lenkta nagano rankena.

Vasara eina prie galo, o su ja ir bolševikai iš Lietuvos. Vėl naujos vietovės — naujas priešas. Bet mes jau ne ilgai kartu buvome. Paskutinį kartą Linkaičius gynėme. Visą naktį kiek galėdami kovojome, bet rytui prašvitus nebeišlaikėme. Iš lengvo traukėmės, o kas paskum darėsi — aš jau neatsimenu. Tik žinau, kad suužė kažkas prie mano galvos, akyse žaibai pasirodė, ir atsibudau... ligoninėje. Vėliau ir Ruky į tą pačią palatą paguldė ir jis man papasakojo, kad tu mane lyg vaiką ant savo rankų išnešei. O galėjo abu tada užmušti. Bet tuo metu mes buvome augščiau mirties. Abu pasipuošėme po tų kautynių: aš giliu randu virš kairiosios akies, tu — Vyties Kryžium ant krūtinės.

Taigi, grįžau iš ligoninės ir tuojau pas tave. Klausiu vieno, klausiu antro, bet niekas teisybės nesako. Galų gale prigrėbiau trumpai Kuodį ir jis pasakė:

— Žuvo Antanas Puipiuose prie bažnyčios durų.

Lyg karštu švinu kas širdį būtų užliejęs. Taip skaudu buvo ir sunku, be galo sunku. Atsisėdom ant lovos ir jis pradėjo pasakoti paskutines tavo gyvenimo valandas.

— Vėsus saulėtas sekmadienio rytas Puipių bažnytkaimyje. Jau trys dienos kai mūsų kuopa čia trinasi be jokio darbo, nors kiekvieną valandą esame pasirenę pajudėti ir pult bermontininkus. Į bažnyčią iš artimiausių kaimų skuba žmonės, o mes slampinėjam ginkluoti po miestelį ir mergaites kalbinam.

— Į bažnyčią, vyrai, kas netar-nyboj. Vadas leido, — šukteli Antanas, praeidamas pro šalį.

Smagiai suskamba bažnytėlės varpai, ir mūsų geras būrys paskutiniai įeiname. Ginklus turime su savim, kad, jeigu kokios, galėtume gintis. Antanas, atsimenu, klūpo prie durų. Bažnytėlė sausakimšai pilna. O kai užgiedam — nesigirdi nei vargonų ir stogas, rodos, pakils nuo sienų. Taip lyg neįprasta, lyg kažin kas nauja, tos giesmės ir kunigas prie altoriaus... Mišios baigėsi. Senukas klebonas ėlipa sakyklon. Drebančia ranka išdėsto didelį kryžiaus ženklą ant krūtinės, peržvelgia susirinkusius ir lėtu balsu taria pirmuosius žodžius:

— Atsisukite ir pažiūrėkite į tuos, kurių rankose ginklai, o širdyse Dievas. Aš laiminu jus, mano sūnūs, nes tik jūs, tik jūs amžinoj Dangaus karalystėje nevystančiais vainikais būsite papuošti! Ar gali būti didesnė auka, kurią jūs atidavėte ir dar atiduodate už motiną Tėvynę. Močiučių laiminami jūs palikote namus ir ėjote į ugnį. Gal ne vienas iš jūsų nematys daugiau artimųjų veidų, nevaikščios kūdikystėje bėgiotais takeliais, bet užtat jūsų kapų, ant ištriškusio jūsų kraujo kils ir žydės Lietuva. Nevertit, motinos, jeigu tik šalta savo sūnaus veidą sugrubusia ranka galėsite paglostyti. Pažiūrėkite tik į jo sudėtas lūpas ir pamatysite, kad jis šypsosi. Šypsosi angelišku šypsniu, kaip ir lopšy supuojamas, — kunigas trumpai valandėlei nutilo. Moterys kukčiojo ir skarelų kampais braukė ašaras. — Brangūs karžygiai! Nėra nei žodžių nei ženklų, kuriais būtų galima jums atsidėkoti. Jūsų pralietas kraujas nenuperkamas, ir užgesusios širdies

niekas neįstengs prikelti. Bet, atminkite, jūsų žygiai eis iš lūpų į lūpas, virs į gražiausias legendas, ilgiausias pasakas. Širdis, kuri nebijo mirties, bus amžinai minima. Prie jūsų kryžių pakelėse suklups kiekvienas praeivis. Suklups ir nusileks prieš tuos, kurie drąsia ir pasiryžusia širdim sutrupino priešų plieną. Iš jūsų akių, matau, trykšta kibirkštys ir nežemiška jėga. Teneužgęsta ji iki paskutinė Lietuvos pėda laisvai kvėpuos...

Pakelia kunigas ranką ir... ta-ta-ta-ta... Skardžiai sutarška kulkosvaidis visai netoli bažnyčios. Sukliko, suvaitojo žmonės, sutarškėjo užtaisomi ginklai ir Antanas, vienoje rankoje laikydamas pistoletą antroje granatą, su keliais arčiau stovėjusiais vyrais išbėgo pro duris. Greitai išgirdau sausas parabolio šūvis ir duslų granatos sproginimą, bet kai ir aš išbėgau į šventorių — Antano nemačiau. Gatvėje, prieš bažnyčią gulėjo du sudraskyti bermontininkai, o šalia jų kulkosvaidis. Po trumpos karštos kovos miestelis liko mūsų rankose. Tik tada pasigedome Antano. Ir radome jį sukniubusį šventoriuje netoli didžiųjų bažnyčios durų. Antanas buvo dar gyvas. Dešinėje krūtinės pusėje matėsi žaizda, ir kraujas tekėjo per burną. Tokiom gerom gerom akim jis pažiūrėjo į mus ir vos girdimai pratarė:

— Aš neturiu nė motinos nė sesers. Palaidokite mane šiaame miestelyje.

Paskum jo veidas nubalo, akys pasikeitė ir jis... mirė. Ir palaidojo šventoriuje, nes taip jau norėjo klebonas, — baigė Kuodys ir greitai nuėjo nuo manęs. Ir man pasirodė, lyg jo akyse sublizgėjo ašaros.

Tu, tu žuvai, kad mes laisvi gyventume. Išsipildė tavo augščiausias kovos tikslas ir senelio kunigo žodžiai: ant kapų ir ant karšto nekalto kraujo žydi ir žaliuoja LIETUVA!

* * *

Kovų Varpų skambėjimas Muzėjaus bokšte prikelia savanorių Vincą Žutautą iš sunkių jo minčių. Jis atsitraukia nuo šaltos kolonos, dar kartą peržvelgia tylųjį kambarį ir be garso išėina. Gatvė skuba žmonės, bet nė vienas iš jų nežino, kad prieš keletą minučių jis kalbėjosi su tais, kurie žuvo, kad mes laisvi gyventume.

Juozas Mikštas

MERGAITĖS GIMTADIENIUI

Nežinau, ką šiandieną galėčiau Tau gražaus pasakyti, palinkėti — Svetima saulė blankiai mums švie. Priešai tuština tėviškęj klėtį. [čia,

O mes čia kaip klajūnai benamiai Tešiam savo vargų odisėją. Saukia mus siaurėj likusi žemė, Plakama kruvinų siaubo vėjų.

Bet kaip deimantai aukso karūnoj Tegu spindi viltis tau geroji. Rūpestėliai visi tepražūna, Kasdien laukiant šviesesnio ryto- [jaus.

Kaip gėlė, kaip trapioji ramūnė, Tu žydėk ir šypsokis pasauliui. Ir laimingai sugrįžk panemunėn, Širdy nešdama džiaugsmo saulę.

Australia, 1952. VII. 23 d.

DĖL ADRESŲ KEITIMO

KARIO skaitytojai yra pats judriausias bei aktyviausias elementas, todėl mums visiškai nėra nuostabu, kad toks palyginti didelis skaičius kas mėnesį pakeičia savo adresus. Blogiau yra tik su tais skaitytojais, kurie neskuba mums pranešti savo naujo adreso. Dėl to neuolumo, išsiųstas žurnalas senu adresu arba nepasiekia adresato arba yra gražinamas. Abejais atvejais mums susidaro nenumatytos išlaidos: kai pakeliui žūva, vėliau atsiliepusiam skaitytojui privalome siųsti kitą egzempliorių, o kai grįžta — privalome jį išpirkti iš pašto. Jei tatai tik būtų vienas kitas atsitikimas, į tai galėtume nekreipti dėmesio, bet dabar gi tų atvejų per mėnesį pasitaiko dešimtimis, o per metus — šimtais. Ir taip jau būdami ekonominiuose sunkumuose, nuo šiol norime tas išlaidas perkelti tiesioginiams "kaltininkams", būtent — savo adresų keičėjams.

Mieli skaitytojai, būkite malonūs nuo šiol kuo skubiausiai mus informuoti apie adresų pakeitimą, visada nurodant savo senąjį adresą. Keičiant adresą, kiekvienas prašomas atsųsti 25c. smulkiais pašto ženklais susidarančioms adreso keitimo išlaidoms padengti.

Vsokiais atvejais rašyti tik šiuo vienu adresu: KARYS, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Zinia apej Lenku wajna su Maskolejs.

(Sita Gazetė šioje druskotė Wieros Lenku Rando Augustawo Gubernėjė)

1 Lapas.

1 diena Waserio.

1864 m.

Mieli mano Kunaj, Prietelej, Susiedaj ir Pazistami!

Pereja wasara linkemaj san pasakojoms apej Krakusius. Ir diegotie idangomosi isziedini, kad Lenkaj maskolams int skura dare. Ala ze tejp grejje bedawo dazindzions kur ir karp da Lenkaj musosi, o ir kurbas da kitoniskaj bedawo apej taj paskoje, karp ismanidomas. Todel Wierosim Lenku, šepie man, tokiam prastan karp jas swejki žmogijaj, surasitie kur ir karp Lenkaj zime musosi su maskolejs, ir ta surasimie azdrakawot jumis ant puolinkomias. Tajgi emias ir surasimie wiksa po tejtibej, o ant patwirsimie, jog taj ne mašas o tikas tiesa, pripasata yra pieketa Lenka su Baltu Archu, Wiumi ir Arkasimie. Jajgi emie bedawo jumis Maasytie srukos apej musu wajna su maskolam, taj da mejlais bus jumis padoms isz drukawotes Gazietos peršajtie ir karp ir karp Krakusaj musosi su nieprieteli man Wieros ir Tewiszes. Taj ir motorizikes ir wajak jesa paklausie to skajimie ir kile ko ismukie.

O priemiej, kad gony san isdomit, kur smiesikej musosi, rok žimie. Lokios taj szalis ir gubernijos prigali int ta Lenku zinia, Tewisziak mus.

Triej tenkis matote ant pacieties, — taj tries musu szalis, lig trejetas waju wienu towa. Archis taj Lenku siame, — Witis, taj Lietawa, — Arkasimolas, taj Gudaj.

Lenka siame tejp, karp ji dabar yra, turi gubernijas: Augustawo, Plocko, Pollasiasu, Lublino, Morszra su Warawawo, Kalsziasu, Krakawo i Sandanuriamis.

Lietuwaj gubernijos: Gardino, Minsko, Wiliusiu, Liwono ir Kauno su Zemajczaje.

Gudajji wadinasi Wialiasu, Podole ir Ukrainu. Lietawa su Gudajjs yra taj žimie mus maskolams grolis zinata Lenkams.

Apriet ze int Lenku prigali da Galicis, kura lapko Austrijokas, ir Poznania po Prusaj. Ala sime drijosje ezisze dieza wajnos, ba Lenkaj dabar wajnowa tiktajs su maskolom. O tasaj wajnowimie ir szalta žemai asusioje. Mat Krakusaj musosi szalioje, bile tikraj musie maskoli ir iszwite ji isz musu žemies. Ji iszwitej wisimie bus gony, musu padoms ir waju wajkams.

Priedami mus Lublino ir Pollasiasu, ba ezonaj dazpauzej musosi pereja menses. Ant Triju Karalu maskolej szilho musisziakus Zehelino girioj. Lenkaj iszejai isz girios perje Kozaczinsu ir susiruko Uscitawo, o maskolej prasitrako, be liko uzmuostas Lenku wiewos, prawidai Eptasawinsius. Ant rytojus 22 rajtelej Swidzinskie susiziko su maskolejs ties Krasnowos Zamoczinsiu pawiete. Maskoli buvo wiens rasta pestinku, penkidesimtas dragoni ir kita tiek kazoka. Lenkaj uzmuose musokems ezonims ir dezimti apkoloczis. Musisziakus buvo keturi uzmuoti ir du apkoloczis. Ant szewtos Weronkas musosi musisziakie ties Senjo Zamoczinsiu. Ta pašie musu kaptonas o maskoli buvo keli uzmuoti ir dazpauzej karp desetas apkoloczis. Ant rytojus Lenkaj net keturiok musosi. Pirmusik pas Skrasawo Waha, austrisik po Patarawa, o treziasik ties Tarkawicis. Lenkaj wisur maskolom statome, turedami 30 apkoloczis, kuriuos neprietelis sujeme. Ketwirtingi szali musosi musisziakie Szawelidaj. Cila maskolams uzmuose azonims ir triska apkoloczis. Dviejim dienim pasiklans Lenku rajtelej dawo tus skura Maskolams ties Setanziasu, miša mus Zamoczinsiu. Ta pašie diena 50 rajtu Lenku apskoko isz wisu pusiu 150 dragoni po Radzinu. Musisziakie nej wienas bitu nezisziak, kad Lenku majoras Gramiejka bute nepasiekubimias. Maskolej nedawitarko priuzostimej pugiwies Lunku, tuo tarpu Gramiejka uzpuole isz sipakalo ir karp patalo priklojo maskoli. Musisziakius dazpauzej musisziakie arba tada teka.

In diwi dienas potom buvo maza wajnele ties Seno Kajimo apej Grubaszawa. Musisziakius maskolej iszwitej nuzmuostas wiewosimie. Ant rytojus Lenku rajtarijs uzpuole ant maskoli ties Karibawo Radios. Int antra diena potom maskolej iszejai isz Lubartawo susiziko su Lenkaj, ir karp patis girioj iszmuostas Lenkus, turedami penkis sawo apkoloczis dragoni. Ta pašie diena smiere musisziakie o Braszanku, nepasiekubimias maskoli.

Ant szewtos Wierosie patromo szios Krakusijos, musosi Lenkaj triesik. Pirmusik iszwitej musisziakie maskoli po Ghuosime apej Zalkowika, austrisik iszmuose Krakusiu po Krasoika. Desimti kazoka pajome Lenkaj ir bewalia o dazpauzej kita tiek romija. Treziasik wijos musisziakie kazoka Kf Ghuosimej, o paskeji musisziakie Szawelidaj, diwi miša mus Krasowos. Gim neprieteliej isz wisu pusiu apskoko, azdege dwara, uzmuose da Lenku, da sudlegio o szewtas sawawo. Wierosie Krakusiu musiej apkoloczis musie numire tenaj ta pati waka. Ant rytojus maskolej susiziko Radzes girioj su Jagonimo abazau ir turjeje du romis. Trimis dienomis pasiklans Rybkie abazau dikonej iszperje karp neprietelims Stowikla kajme, netoli Krasowos. Isz dwiju ratu ir szewtos rajtarijus maskoli maza kas giwu lika. Tenaj buvo romtas Lenku palkaukas Aleksandra Krakowickis. Antra diena potom buvo maza wajnele ties Zehno. Trimis dienomis pasiklans musisziakie apgalejo maskoli po Grudecko Wulka. Maskolej pabejo pajemian sawo azonims pas-giwies zamieris. Trie Lenkaj tada buvo uzmuoti. Ant rytojus musisziakius nepasiekubimias ties Wlajis apej Lubartawa. Maskolej torojan ketis uzmuostas, o musisziakius sawawon 32, isz to 30 romis.

Sandanuriamis ir Krakawo guberniejje jemasias Lenka wajko wadinasi Baszka. Tenaj ant Triju Karalu, Lenku sandanuriamaj apojus int wisia Kiwora, Apacinsiu pawiete, sudogno hidinimas knigas ir kitas bohmiastro lejtur. Teppi buvo ir kobe wajtysses. Ir labaj geraj musisziakie padare sudogno hidinimas knigas, ba maskolej jese uzmuose wisos wirtwikins, kad paskeji ke swejkianims ir draznawims pajemtie int sawo wajka.

Int nedela po Triju Karalu maskolej sijdami isz miesto Kazimieriusu pasipereje bioki su Lenkaj ties kajmo Lenka. In trezias diena potom musisziakie didele striko maskolams padare. Pirmu uzpuole ant neprietelias ties Brach, o paskeji uzmuose hibis mrosta. Maskolej krito karp musos: szewtas ir septimie desimtis liko jo ant dajko. Terej romtas penki apcierej, majoras Szakownas ir palpilkomias Szakownas, korts torojus numire. Lenku buvo penki uzmuoti ir dewisziakie apkoloczis. Lenkams teko da tada mus maskoli musisziakie iszmuostas rabu.

In trezias diena potom musosi Krakusaj po Daliczaj. Ant rytojus Wagnero abazas iszmuose kazoka ties Kmielniko o Karanakis iszmuoste maskolus po Kacimawo. Pošie ezia dvidezimtas neprieteli ir szewtas arklas musisziakie hibis ezime. Krakusiu buvo tries uzmuoti ir dewisziakie apkoloczis. Ta pašie diena musu palkaukas Bembajis musosi po Radkowiczeje. Septimi maskolej buvo uzmuoti o dwilka romis. Musisziakie dazpauzej uzmuosti o azonimi romis.

Ant szewtos Agawoskas buvo wajnos po Bagaczawa. Krakusiu musosi tries o penkidiakie romis. In diwi dienas paskeji musisziakie musisziakius po Zihlita, apaj legawa. Paskejima diena perejoje musosi 37 Krakusaj answime su 50 kazoka po Sandanawo, netoli Wadawowo. Krakusiu buvo septimi uzmuosti ir wienas romtas. Maskoli poše du. Maskolej be jokias prizinios uzmuose tada Rusocki, dazpauzej Sandanawo.

Kalsziasiu guberniejje ant rytojus po Nauju meta musosi Krakusaj dusik: prie Wiktarawo ir po Priedhoris. In diwi dienas potom buvo wajnos po Radestaj, kur maskolej sawawo Lenku wiewim Kazianawa. In tris nedelas po Nauju Meta wieni Krakusaj musosi netoli Czestakawo, o kili po dwieju diene ties Seradzius.

Plocko guberniejje szewszolika diena po Nauju Meta, Miazickio abazas uzpuole ant maskoli ties Kubeka.

Morzuruse ant Nauju Meta buvo musosi palej kajma Ozembira. Tenaj, karp patis pasakojas maskolej, torojan tiktajs wiena romta kazoka, o Lenku romtan wiewiszi, uzmuostian je adjektanta ir tris szepimian. Dwi nedeli pasiklans Krakusaj uzpuole ant Malilno, o nenzilgo potom Lenku rajtelej dang striko padare maskoliams Jablonioje, netoli Warawawo.

Lietuwaj int diwi dienas po Triju Karalu buvo wajnele palej Bagawelica, Wilkmerges pawiete. Pošie ten wienas Lenkas. Maskolej raso sawo gazietose apej diwi wajnas su Lenkaj. Wiena buvo Kauno, o kita Pasawelio pawiete. Tenaj Lietuwajje ir Zemajcziosieje ir prasti žmonis asti wiewosiejje Lenka wajka. Wienas isz ju wadinasi Bitis, o kitas Pajdokas. Ten angnan karp pas mus ir smielinai žmonis ajns ant maskolams. Jaj kazras neturi karabino ar musisziakos, taj pagriebias spragila arba dajgi karp tas blaazit ir kapot in wisas szalis — taj maskolej karp pawestian bega!

Lataj man nesmagu, mano broleje, kad jus tejp surisaj apaudian. Net man sarmata, kad szioje Gazietoj waj zodelo neparaszian: apej wajna Augustawo Guberniejje. Giridie, karp žmonis musosi isz Warawawo, tajgi ir jus tejp darykite, kad kibj Gazietaj ir apej jusi wajna su maskolam diag papasakozia swietoj. Hgaj netaukdami musisziakie neprieteli kur entikian ir po wikam! Bukite dabar swejki, o skajydami wienas kitam ezita raste beiracinkite po Krakusaj apie.

Jusu prietelas

Cziuderisziakiu Mikalojus.

štai 1863-64 metų sukilimo prieš caro valdžią įvykius skelbęs laikraštis. Čia matome 1864 m. vasario mėn. laida. Sakoma, jį redagavęs suvalkiėtis Akeletis. (Šią kilę parūpino adv. K. R. Jurgėla)

Ilustruotasis KARYS

NR. 8

VASARIS — FEBRUARY

1953 M.

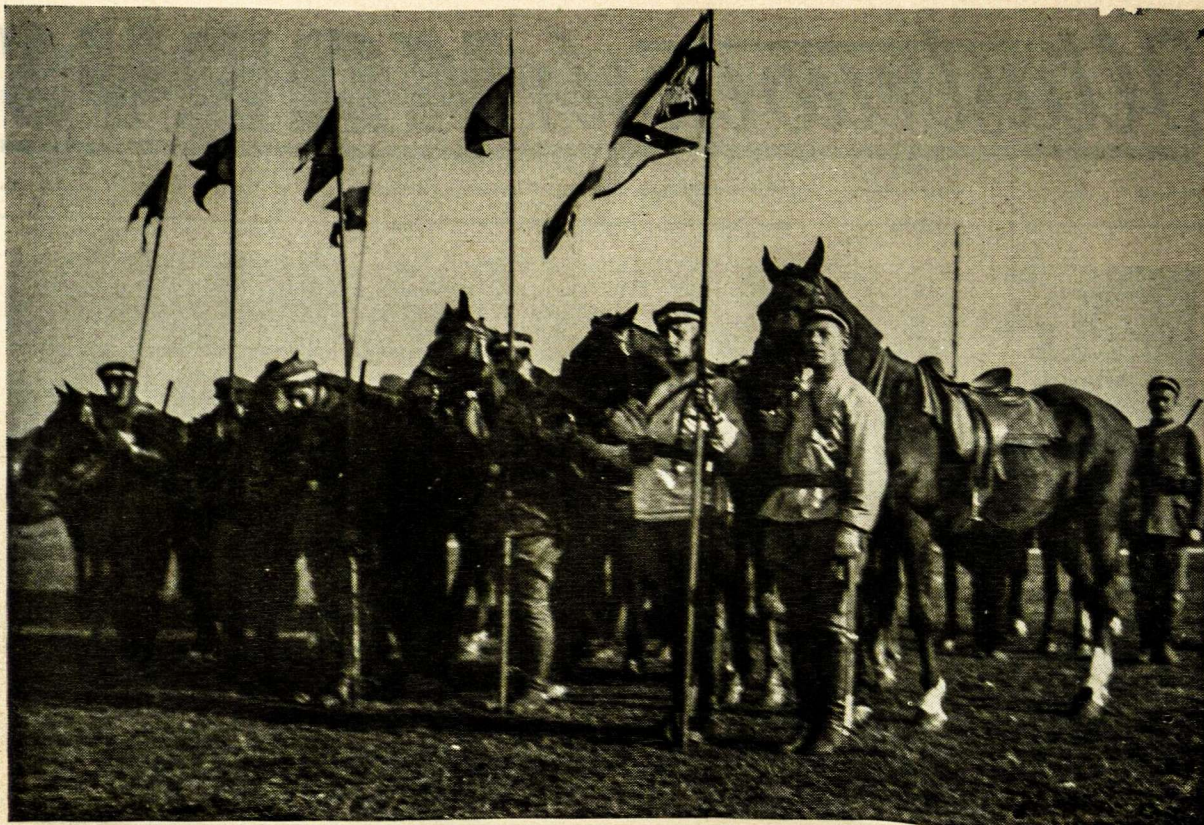
LIETUVOS TARYBA, 1918 M. VASARIO 16 D. VILNIUJE PASIRASIUSI NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTĄ.

Iš kairės į dešinę: J. Vileišis, dr. J. Šaulys, kun. J. Staugaitis, St. Narutavičius, dr. J. Basanavičius, A. Smetona, kan. K. Šaulys, Stp. Kairys ir J. Smilgevičius; stovi: K. Bizauskas, J. Vailokaitis, D. Malinauskas, kun. Vl. Mironas, M. Biržiška, kun. A. Petrusis, S. Banaitis, P. Klimas, A. Stulginskis, J. Šernas ir Pr. Dovydaitis.

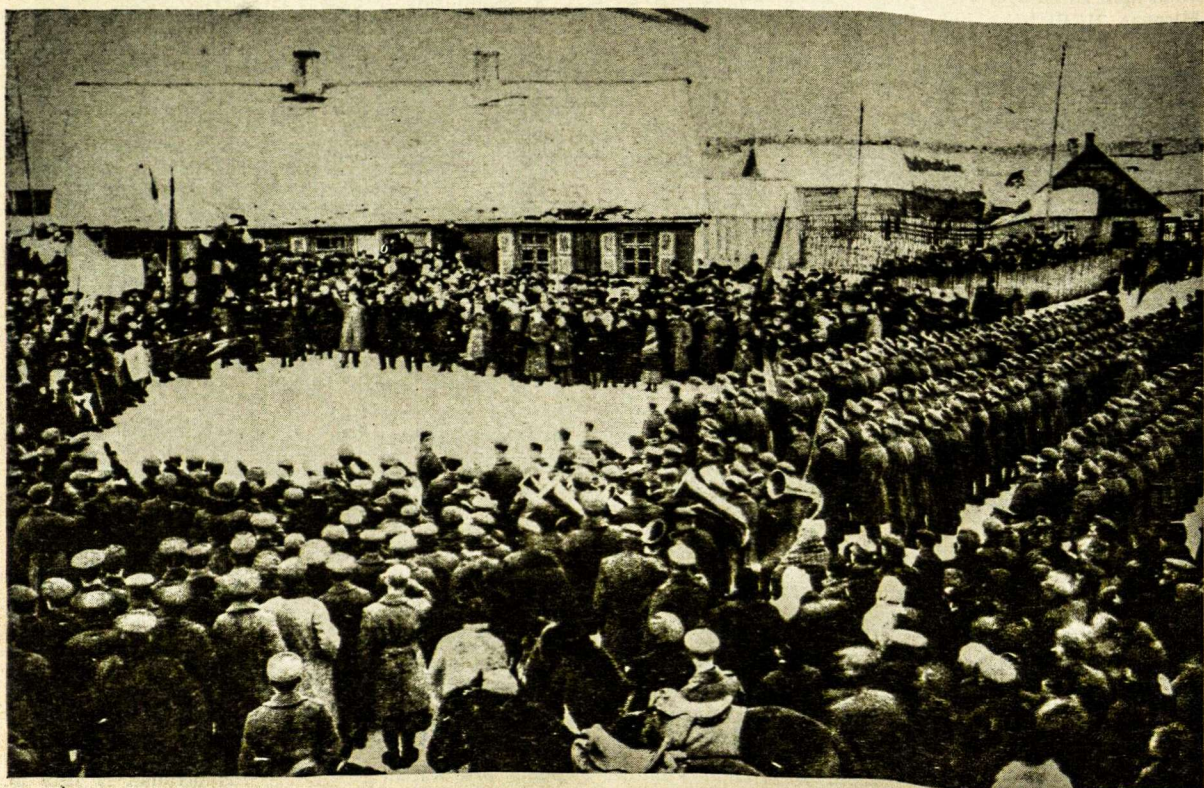
Lietuvos raiteliai Vilniuje, žygiuoja pro Katedrą.

Nuotrauka iš 1919 m.

ULONAI, ULONAI, ŠIRMIEJI ŽIRGELIAI...
Lietuvos kavalerija, stipriai parėmusi Nepriklausomybės Akto įgyvendinimą.

Nuotrauka iš 1920

1920 M. VASARIO 16-SIOS IŠKILMĖS ALYTUJE

LEGIONIERIAI PAGERBĖ GENEROLĄ PLECHAVIČIŲ

1952 lapkričio 23 d., Lietuvos Kariuomenės šventės, vykusios Didžiajame New Yorke, metu visų legionierių vardu kpt. Petras Jurgėla, Amerikos Lietuvių Legione vadas, gen. Plechavičiui įteikė žymenį ir pasakė tokio turinio kalbą:

Mes, lietuviai, mylime ir gerbiame ne tik mirusius ar garbingai žuvusius, bet ir gyvuosius tautos didvyrius, o ypač karžygius. Vienas iš šviesiausių karžygių yra generolas Povilas Plechavičius — nepaprasta karinė asmenybė.

Per I Didįjį karą, vedant raitininkų eskardoną atakon, turkų kulkosvydžio 27 kulkos jį pervėrė. Tris dienas be sąmonės gulėjo. Net gydytojai stebėjosi, kad šis žemaitis gyvas išliko. Taip nukentėję kariai pasilieka karo invalidais, bet ne Plechavičius.

1918 m. gruodžio mėn. Lietuvos vyriausybė pavada jam organizuoti Sedos srities apsaugą. Bematant jis iš savanorių įsteigia pėstininkų kuopą, partizanų būrius ir raitelių šimtinę. Su šia žemaičių pajėga jis kaip vėsusulas triuškina ir nubloškia raudonuosius pulkus. Bolševikai buvo paskyrę 150.000 rublių už gyvą ar negyvą Plechavičiaus galvą. Tačiau tarp žemaičių išdavikų neatsirado.

Vėliau jau pėstininkų baltaliono vadas kpt. Plechavičius dalyvauja ir kituose frontuose, kariaujant su bermotininkais ir lenkais. Visur jis pasižymi narsumu ir šauniu vadovavimu. Už tai apdovanojamas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Jis moka savo kareivius ir karininkus taip išauklėti, kad, rodos, nė vienas jų neteko šaukti teisman. Plk. Plechavičius išlavina visą kavalerijos diviziją, kuri savo drausme, moderniu parengimu ir šaunumu pagarsėja po visą Europą. Su tokia Lietuvos kavalerija bijojo susiremti lenkai ir rusai. Kaip kariuomenės štabo viršininkas, gen. Plechavičius savo dvasios perteikia visai kariuomenei, kurią žymiai sustiprina.

1927-8-9 metais man teko garbė su generolu lydėti Lietuvos Prezidentą į Laisvės paminklų pašventinimo ir kitokias iškilmes visame krašte. Mačiau, kaip minios žmonių, besiklausydamos jautrių Prez. Smetonos kalbų, savo akis įsmeigdavo į garsųjį generolą. Visur jį ant rankų išnešdavo šauliai, savanoriai ir seni partizanai. Ūkininkai vadindavo jį žemaičių krašto išvaduotoju ir apgynėju — didžiavosi juo. Paskiau likimas šį didį generolą padaro ūkininku.

Staigi karo audra sužlugdo Lietuvos Nepriklausomybę. Nuo bolševikų žiaurios rankos Dievas generolą apsaugoja ir pašaukia naujai misijai.

Vokiečių okupacijos metu gen. Plechavičius per radiją kviečia savanorius į jo organizuojamą lietuvių kariuomenę. 20.000 Lietuvos vyrų tuojau susirikiuoja, pakludami jo vadovybei ir valiai. Tokia staigmena nustebina vokiečius ir sukelia jiems baimės. Žadėdami duoti ginklų, okupantai reikalauja prisiekti Svastikai. Gen. Plechavi-

Legionierių pagerbto gen. P. Plechavičiaus atvaizdas iš 1927 metų, kai stovėjo Lietuvos Nepriklausomybės sarvyboje.

“Garso” klišė

čius ramiai atsako: “Mes prisieksime tiktai Vyčio vėliavai”. Jis tuojau atsidūrė koncentracijos stovykloje. Bet generolo dvasios, meilės ir ištikimybės savo Tėvynei prišas nepalaužė. Jo veide ar akyse niekas niekad nematė baimės, susijaudinimo ar nusiminimo! Jis savo gyvenimą, geležinę valią ir karvedžio gabumus aukoja tik Lietuvos Nepriklausomybei. Tūkstančiai savanorių plačiam pasauli šandie laukia tos valandos, kada šis didysis vadas pašauks į žygį ir talką Lietuvos partizanams — Tėvynei išlaisvinti.

Amerikos Lietuvių Legiono štabas lapkričio 2 d. nutarė gen. Plechavičiaus pasišventimą ir nuopelnus Lietuvai atžymėti garbės ženklų. Šviesusis generole ir brangus karžygy! Legiono vardu prašau priimti šį Vyčio Kryžių su Amerikos idealų simboliu.

PREZIDENTAS EISENHOWERIS VYKDO PAŽADUS

Beveik prieš dešimtį metų, 1943 m. rudenį, kai raudonoji grėsmė žiauriu nuogumu ėmė grūmoti mūsų Tėvynei, viena proga man teko kalbėtis su prof. Ignu Končiumi, tada buvusiu Lietuvių Raudonojo Kryžiaus p-ku. Besikalbant apie to meto aktualius reikalus, profesorius pareiškė:

— šimtmečių bėgyje, pradėdant Poltavą, kai rusai 18-jo amžiaus pradžioje sumušė švedus, kai 19-jo amž. pradžioje rusai sumušė prancūzų jungtines armijas, su nugalimuoju Napoleonu priekyje, ir štai dabar mes matome tą patį vaizdą: 20-jo a. viduryje vokiečius baigia nugalėti bolševizmo sužaloti rusai. Manau, kad Rusiją galima paklupdyti puolant iš Tol. Rytų, panašiai, kaip 1905 metais, kai japonai sudaužė carų armijas.

Paskutinio dešimtmečio likimo banga mus nusviedė toli nuo Lietuvos sienų. Mes stebėjome pasaulio įvykius ir nesupratome daugelio klaidų, kaip Teherano, Jaltos, Postdamo ir kitų bolševikams palankių konferencijų, kurios lydėjo šio krašto demokratinių politikų siekiamus tikslus.

Neapsiriksimė tvirtindami, kad 1952. XI. 4. vėlų vakarą ne vienas susirūpinęs sekė radijo ir televizijos pranešimus, vaizdavusius gen. Eisenhowerio ir Stevensonso rungtynių eigą. Ir IKE laimėjimas, lyg būtų buvęs daugelio tūkstančių pavergtųjų laimėjimas, nes jie visi tikėjo, kad gen. Eisenhoweris vykdys savo rinkimų eigoje duotuosius pažadus. O jie skambėjo: kuo greičiausia išlaisvinti mūsų pavergtus brolius ir seseris ir bolševikų okupuotas jų tėvynes. Mums buvo aišku, kad nuo to kelio, kurį pasirinks šio krašto dabartinė JAV vyriausybė, priklausys šio šimtmečio vienkoks ar kitoks užbaigimas.

Vos prezidentas perėmė šios galingiausios pasaulio valstybės vairą į savo rankas, kai krito 3 svarbūs sprendimai, kurių tolimesnis atidėliojimas buvo negalimas, tai: a) pietinės Korėjos armijos sustiprinimas ir išplėtimas, b) išpėjimas europiečiams, kad metas baigti plepėti ir laikas pradėti konstruktyvų darbą ir c) Čiango žymesnis rėmimas ir 7-jo Laivyno atšaukimas iš Formozos vandenų.

Palikdami šalyje pirmuosius šių sprendimų punktus, kiek ilgiau sustosime prie Čiankaišeko jėgų įvertinimo, kaip tai pateikia savo skiltyje populiarusis NEWSWEEK savo II. 9. š. m. laidoje. Šio žurnalo specialus korespondentas Harold Lavine neseniai lankėsi Formozoje

BRONIUS AUŠROTAS

ir vietoje susipažino su Čiango jėgomis. Štai labai suglausta jo išpūdžių santrauka:

“Šiuo metu Formozoje yra virš 0,5 milijono Čiango karių, jūreivių ir aviatorių, netikinčių, kad Mao Tsetungas ilgam pasiliktu Kinijos žemėje. Ši vyrų masė yra suorganizuota į dešimtį armijų, kiekvienoje po 2 divizijas, plus viena savistovi divizija. Nors kiniečių nacionalistų viena divizija yra šiek tiek mažesnė už amerikine, bet jos kiekybė ir kokybė žymiai prašoka komunistiškosios divizijos vertę.

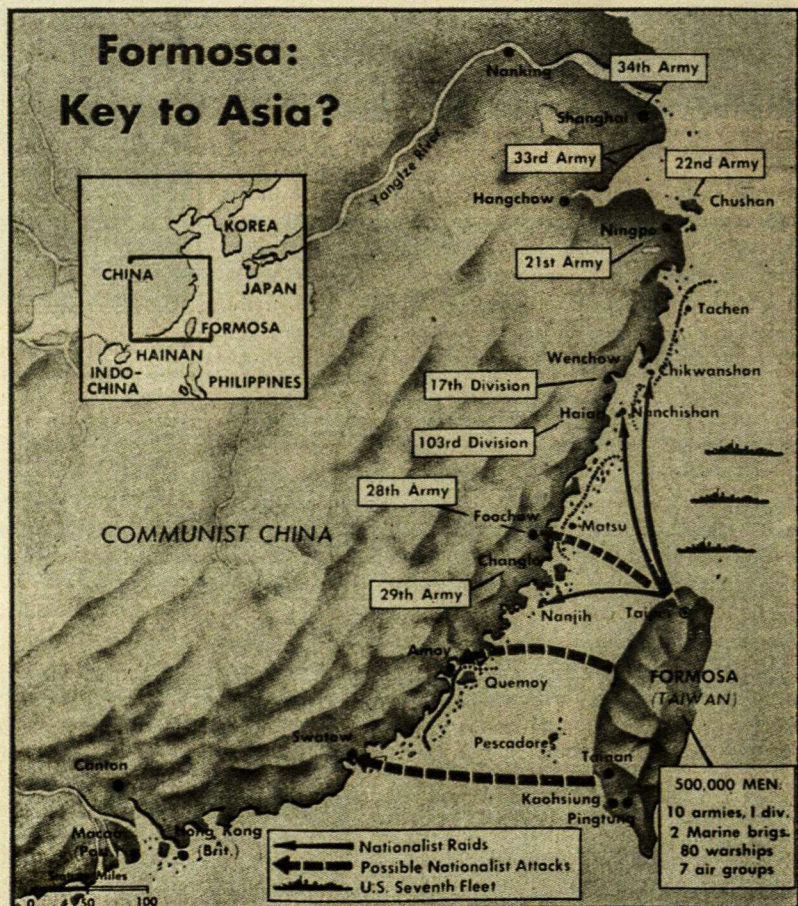
Marinų korpusas susideda iš dviejų brigadų su mažesniais pagalbiniais elementais. Karo laivynas turi apie 80 vienetų, kurių

stambiausias — naikintojas. Aviacija turi 9-nias grupes ir visi lėktuvai išimtinai propelerinės traukos”.

Aišku, kad mums gali kilti klausimas, kaip gi pusė milijono karių galėtų išsikelti į žemyną ir sumušti 5-kius milijonus Mao Tsetungo vyrų, — klausia H. Lavine ir čia pat atsako:

“Žemyne nacionalistų armija buvo ne kas kita, kaip valkatų gauja, nežiūrint to, kad joje skaitėsi 5-ki milijonai vyrų. Jie buvo nudrisę, basi, išbadėję, neapmokami. Maistą plėšikavę iš savųjų ūkininkų, kurie tik todėl ir atsuko prieš nacionalistus. Gaunamos algos ar kiti tiekimo reikmenys greitai sutirpdavo korupcinių generolų kišenėse.

Šiandien viskas pasikeitė, tvirtina Čiango vadovaujant kariinškai.

žemėlapis rodo, kaip iš gen. Čiangkaišeko valdomos Formozos gali būti grąsoma svarbiesiems raudonosios Kinijos taškams.

GEN. ČIANGKAIŠEKAS,
Kinijos nacionalistų vadas.

Kovotojai užgrūdinti dviasdešimt ir fiziškai, aprengti, sotūs ir jų moralė tokia augšta, kad kiekvienas tečiau laukia momento, kada jie galės grįžti į žemyną, kur daugelio yra likę šeimos ir artimieji”.

Štai kaip nacionalistai samprotauja ir įvertina savo jėgas, kad sumušėtų komunistines armijas, toliau pasakoja H. Lavine:

“Esą nacionalistai naudosią tuos pačius metodus, kaip kad komunistai naudojo prieš nacionalistus prieš septynerius metus. Visa kinų tauta yra persisotinusi komunizmo idėjomis ir jų “praktišku įgyvendinimu”. Net ir augštieji kompartijos pareigūnai neapkenčią vergiško Mao atsidavimo Stalinui ir rusams: Jeigu tik tautiniai kiniečių daliniai sugebėtų išsikelti ir žemyne sudarytų stiprų prietiltį, kur išsilaikytų bent gerą pusmetį, tada nėra jokios abejonės, jog sukiltų visa tauta ir tos pačios Mao armijos, kurios, nacionalistų vadovaujamos, be mūšio pasiduodavo artėjantiems komunistams, perbėgtų pas nacionalistus.”

“Dabartiniu parengiamuoju laikotarpiu Čiango administracija stengsis žemyne kelti neramumus, ardyti susisiekimo kelius ir griauti komunistinį ekonominį gyvenimą.”

“Netrukus nacionalistai tikisi išsikelti į Hainano salą pietinės Kinijos vandenyse, kad tuo savo žygiu parodytų jėgų konsolidaciją. Esą tuo pačiu jie pademonstruosią pasauliui ir Amerikai, kad iš JAV per metus gaunama \$300,000,000.00 pašalpa yra neišmetama į balą, bet nešanti gerus nuosimčius”.

Gen. maj. William C. CHASE, JAV karinės misijos v-kas Formozoje, NEWSWEEK korespondentui H. Lavine pareiškė:

“Šiuo metu JAV Formozoje teturinti vos 700 instruktorių, o jų skaičių galėtų siekti apie 1,600 vyrų ir jie visi turėtų gana darbo. Ir jeigu naujoji JAV administracija šiuo reikalu tinkamai domėsis ir ji rems, jau 1953 metų pabaigoje Čiango vyrai galės pradėti žaisti didžiosiose rungtyne.”

“Nacionalistai, kol buvo žemyne, viską tvarkė atvirkščiai ir nepaprastai blogai. Jie tai patys pripažįsta ir už buvusius pralaimėjimus tik save ir tekaltian. Tačiau naujoji armija niekada nekapituliuos prieš būsimąjį priešą: karių moralė yra labai pakili, su šaknimis išrauta korupcija ir kiekvienas kovotojas tesvajoja apie grįžimą į savo namus, savąją pastogę. 1952 metais jie įvykdė 380 mažesnių žemyno puolimų; vienos operacijos metu jie iškėlė į krantą visą diviziją, kuri ten išbuvo trejetą dienų ir grįždama parsivežė 800 belaisvių.”

“Nors šiuo metu be JAV karinių pajėgų paramos jie negalėtų įvykdyti rimtesnės operacijos, tačiau jų nuolatiniai pakrančių puldinėjimai ten laiko pririšę žymias komunistines jėgas, kurios būtų galimos

panaudoti Indokinijoje ar Korėjoje.”

“Tačiau, jeigu mes pagalvosime apie galimą kilti III-į Pasaulinį karą, Japonijos gynimą, tada mes visiškai aiškiai suprasime Formozos strateginę reikšmę: ji yra puiki laivyno bazė ir nuo Azijos žemyno vos keli šimtai mylių atstu esąs nenuskandinamas lėktuvnešis. Jeigu prie viso šito dar pridėti pagal amerikinius metodus apmokytų ir JAV ginklus nešiojančių 500,000 vyrų, kovojančių mūsų pusėje, tada suprasime tą milžinišką įnašą į mūsų jėgų balanso aktyvumą,” — baigia savo interviu gen. maj. W. C. CHASE, vyras, šiandien geriausiai pažįstas nacionalistų ir kiniečių komunistų karines pajėgas, bei kinų plačiųjų masių nuotaikas.

Baigdami šias mintis, nenoromis turėtume grįžti prie klausimo: “Ar tik JAV naujoji vyriausybė neįžiūrėjo istoriškai lemtingo momento, nusigręždama kiek daugiau į Rytus, kad, norint parklupdyti Sov. Rusiją, ši žygi reikia pradėti iš Tol. Rytų?” Visi dabar turimi duomenys patys kalba už tokį sprendimą.

Laikinojo Organizacinio Komiteto Pirmininko Atsišaukimas

BRANGUS AMERIKOS LIETUVIAI!

Vasario 16 proga mes, lietuviai, jungiamės iš naujo sutartinai remti Lietuvos Nepriklausomybės atstatymą ir visais būdais siekti, kad lietuvių tauta gyventų amžinai.

Šios didžiosios lietuvių šventės proga sveikindamas visus Amerikos lietuvius JAV Lietuvių Bendruomenės vardu, kviečiu brolius ir seseris Vasario 16 sukaktis paminėti ko įspūdingiausiai ir, jas minint, moraliniu pritarimu ir piiginėmis aukomis stipriai paremti Lietuvos laisvinimo veiksnių darbą.

Kreipiusi į organizuotus Lietuvių Bendruomenės vienetus ir į jau po Bendruomenės ūkiu susibūrusius Amerikos lietuvius, prašydamas, kur ir kaip gali, aktینگai prisidėti prie Lietuvos Nepriklausomybės sukakčių minėjimo ruošimo visose lietuvių kolonijose.

Laikau savo pareiga priminti JAV LB LOKO nusistatymą, kad Vasario 16 minėjimo parengimų pelnas bei visos aukos turi eiti Lietuvos laisvinimo reikalams ir kad tie pinigai turi būti perduoti Amerikos Lietuvių Tarybai — jos Vykdomajam Komitetui Chicagoje arba Tarybos skyriams vietose.

Perduodamas JAV LB Laikinojo Organizacinio Komiteto ir savo linkėjimus, drauge reiškiu tvirtą viltį, kad, budėdami Lietuvos išlaisvinimo ir lietuvių tautos gelbėjimo kovoje, taip pat energingai ir vieningai dirbsime JAV Lietuvių Bendruomenėje didžiajam lietuviybės išlaidymo reikalui.

Prel. J. BALKUNAS,

JAV Lietuvių Bendruomenės Laikinojo Organizacinio Komiteto Pirmininkas

REIKIA MOKĖTI GINTI SAVO TEISES

Lietuvių tauta yra skriaudžiamų jų tautų tarpe. Tad ir mes, lietuviai, negalime džiaugtis, kai kitos tautos yra skriaudžiamos.

Štai paskutinio meto stambiausioji Stalino sensacija—kariami ir atiduodami į teismą ir žydų kilmės didesni ir mažesni pareigūnai. Žydų darbuotojų ir laikraštinių paskatinta antikomunistinė spauda visame pasaulyje pradėjo plačiai rašyti apie antisemitizmą, kurs dabar išbujojęs Sovietų Sąjungoje ir jos įtakoje esančiuose kraštuose. Kilo tam tikru metu toks dėl paskutinių Maskvos išsišokimų aliarmas, jog atrodė, kad jau visos kitos problemos tik menko dėmesio vertos.

Kai Prahoje buvo pakartas ypatingu Maskvos palankumu anksčiau besinaudojęs Slanskis, iš šalies žiūrėdami galėjom manyti, jog čia dar menki įrodymai, kad Maskva pasuko antisemitiniu keliu. Nes gi yra žinoma, kiek daug komunistai sunaikino įvairių tautų asmenų, kurie jau buvo komunistinės valdžios viršūnėse, paskui krito ir buvo likviduoti.

Devynių suimtų Maskvos gydytojų tarpe yra ir šeši žydai gydytojai. Tie jiems mesti kaltinimai negyvenančiam Sovietų Sąjungoje atrodo absurdiški. Kas pažįsta Stalino metodus ir žino dėl ko nukentčia ten ne keli, bet šimtai ir tūkstantčiai žmonių, tam šie kaltinimai nesukelia didelio nusistebėjimo. Dar atrodė, kad apie sovietiskąjį antisemitizmą anksti kalbėti. Deja, už vadinamos geležinės uždangos buvo pradėta persekioti žydų labdaringa draugija, kurios centras kaip tik yra Amerikoje. Spaudoje tuo pat metu pasirodė žinių, kad žydų bendruomenės organizacijos irgi likviduojamos. Mes gerai žinome, kad jokia kita tauta savo tautinių bendruomenių sovietuose neturėjo ir svajoti net apie tai negalėdavo. Tad minėtų bendruomenių panaikinimas galėjo atrodyti tik buvusių privilegijų likvidavimu. Jeigu mes atsiminsime, kad kiekvienas filatelistas, kuris nors mažiausius ryšius turėjo su užsieniu, jau buvo kaip šnipas sodinamas į kalėjimą, tai ir likvidavimas žydiškos labdaringos organizacijos, kurios centras yra "karo kursytojų" krašte — Amerikoje, dar neatrodė nukreiptas tik prieš vieną žydų tautą. Tai komunistinės sistemos išsilaikymo metodai.

Betgi... juk atsimenam, jog anksčiau sovietuose "antisemitiz-

mas buvo įstatymu baudžiamas" ir kad apie tai visuos politinius ir propagandinius leidiniuose nuolat buvo rašoma aiškiu tikslu, kad gyventojų masės tai žinotų ir nė nemėgintų kokius nors išsišokimus prieš žydus, net prieš atskirus asmenis padaryti. Sovietų žmonės gerai suprato, kaip pavojinga sueiti į konfliktą su žydų kilmės asmeniu, nes pastarasis visados galėdavo priešininką apkaltinti antisemitizmu. O tada jau kalėjimas ar ištrėmimas į Sibirą buvo neišvengiamas.

Šiandien jau visai kitaip atrodo žydų padėtis Sovietų Sąjungoje. Ne dabar, bet dar garsaus Zdanovo (kurio nužudymu ir kaltinami Maskvos gydytojai) laikais prasidėjo audra prieš vadinamąs kosmopolitus. Čia buvo turimi galvoje literatūros, muzikos, tapybos ir mokslo žmonės, kurie nesugebėjo suprasti, jog atėjo laikas pradėti rusiškąjį nacionalizmą garbinti. Ir kosmopolitizmu beveik išimtinai buvo apkaltinti žydų kilmės kultūrininkai, kurie tais laikais turėjo savo rankose raktines pozicijas.

O dabar jau sulaukėme daug aiškesnių sovietų išpuolių prieš žydus, net prieš visą žydų tautą. Anksčiau minėti Slanskio pakorimo ir Maskvos gydytojų arešto faktai dar daugeliui galėjo atrodyti tik eilinių komunistų teroro pasireiškimu. Bet neseniai teko amerikiečių spaudoje skaityti ištrauką iš Didžiosios Sovietų Enciklopedijos, kur žydai apibūdinami nelauktai savotiškai. Žydai, girdi, — ne tauta, nes jie nesudaro istoriniai koncentruotos ir pastovios tautinės bendruomenės, kuri būtų susikūrusi bendros kalbos, teritorijos, bendro ekonominio gyvenimo ir bendros kultūros pagrindu. Senas "žydo" terminas taikomas, sakoma ten pat, įvairiom tautybėm, kurių dauguma esančios giminingos senovės žydams. O žydai, esą, priima kultūrą ir gyvenimo būdą to krašto, kuriame jų padermė gyvena. Izraelio valstybė esanti tik amerikiečių imperialistų padaras. Neigimas žydijos ir ypatingai sionizmo įvertinimas prasidėjęs dar Lenino laikais, kada jis smerkęs žydų socializmą.

Tokiu būdu jau darosi aišku, jog, surinkę visus paskutinių metų davinius apie Stalino politiką žydų atžvilgiu, galime pasakyti, kad turime reikalo su tokiau pat antisemitizmu, kokį praktikavo Stalino sąjungininkas Hitleris. Lygiai tas pats kvapas. Ne šio straipsnelio

uždavinys aiškinti ir spėlioti, kodėl, būtent, atsirado sovietuose žydų neapykanta. Šiuo tarpu pakaks konstatuoti, kad tai visa didelė reikšmės turės daugeliui kraštų, o labiausia pačiai Amerikai. Amerikos inteligentija bus išgydyta nuo komunistinių palinkimų, kurie buvo daug plačiau išisaknėję, negu daugelis galėjo manyti.

Antisemitiniai Stalino išpuoliai sujudino spaudą, parlamentus, visuomenines ir kultūrinės organizacijas. Pasipriešinimas šiam Stalino užsimojimui vedamas planingai, atkakliai ir visokeriopom priemonėmis.

Gyvename šiurpiais laikais. Ir tik tokiais laikais galėjo atsirasti to paties Stalino praktikuojamas tautų naikinimas genocido būdu. Genocido keliu keletas tautų visai sunaikinta, kitos nuo to paties genocido, kaip pavyzdžiui mūsų - lietuvių tauta, žiauriausiai kenčia. Genocido rykštė palietė ne vieną, bet kelias dešimtis tautų. O kas gi prieš genocido baisumus ligi šiol padarė? Kai kurios valstybės priėmė įstatymą, smerkiantį genocidą, kitos ne. Kai kurios tų valstybių dar neprisidėjo prie bendros kovos su genocidu. Dideliu vargu skriaudžiamųjų tautų atstovai ištraukia kurio nors politiko sau palankų pasisakymą. Retkarčiais vadinamoj "didžiojoje spaudoj" pasirodo kur užkampyje straipsniukas, kurį tik suinteresuoto žmogaus akis pamato. Daugiau nieko. Sutartino, planingo veikimo, reikiamo atkaklumo ir patvarumo nesimato.

Reikia mokytis ginti savo teises. Kiekvienas pavyzdys čia yra geras ir jį reikia visiškai pilnai panaudoti savo praktikoje.

P. Tvds.

DEMESIO!

Jei dar neturi — įsigyk įdomią knygą

NUO IMSRĖS IKI ORINOKO

(Per fakirų žemę)

prašytą A. Sabaliausko.

Šioje knygoje rasi lietuvių misijonieriaus patyrimus ir išgyvenimus keliaujant per svetimus kraštus ir tautas. Ten ypač plačiai yra kalbama apie paslaptinę INDIJĄ — fakirų ir keturių dešimčių milijonų dievaičių žemę.

Kaina \$2.50

Pavieniai ir platintojai ją gali gauti pas Mr. E. Dambrauską, 4501 S. Talman Ave., Chicago 32, Ill.

KARIŲ GYVENIMAS

REMIAM "KARIŲ", KOVOJAM IR PROFESORIAUJAM

*Motto: Tik pakilkim, tik visi,
Kad Tėvynė būtų šviesi!*

Rašo BAL. BRAZDŽIONIS,

Spauda yra galingas ginklas moralinėje kovoje. Ji daug padeda sunkiausiuose ėmogaus gyvenimo momentuose susikaupti ir perkelti visas kančias. Ji žmogų gaivina ir teikia daug dvasinės stiprybės. Tai ypač jaučia lietuviai, esantieji svetimose žemėse kariuomenės eilėse. Jau ne vienas lietuvis karys savos spaudos maldaute maldauja, kad jį lankyti netik jo namuose, bet ir baisiame karo fronte, kur mirtis siautėja, kur patrankos gaudžia ir bombos krenta.

Kai pasikalbi su lietuviais kariais JAV uniformuose, juose matai daug kariškos drąsos ir orientacijos, jų noras visuomet būti garbingais kariais, visad prisiminti Lietuvą ir jos ilgesyje kovoti dėl jos išlaisvinimo. Štai vos praeitą vasarą išvykęs į JAV kariuomenę Edvinas Šlakaitis labai išsiilgęs "Kario" netik jį užsiprenumeravo, bet ir 10 dol. aukos paskyrė. Kiekvienas žinomė, kad kariai pinigų nedaug teigauna, bet lietuvis negali gyventi be spaudos.

Karys Šlakaitis atvyko į Ameriką 1949 m. Schwabish Gemunde baigė Aukšt. Technikos mokyklą, o Lietuvoje augęs ir laknęs gimnaziją Tauragėje. Atvykęs į Čikagą, su entuziazmu dalyvavo Dainavos Ansambly bei sporte reikišėsi. Išvykdamas kariuomenėn sakėsi draugams, nors kariu būti yra garbė, bet entuziastingo jausmo nesą. Gi dabar joje jau yra baigęs karinį apmokymą ir amerikiečių karišku gyvenimu sužavėtas. Jis dalyvauja ir karių chore. Tarnauja vienam aviacijos dalinyje Kalifornijoje.

Jo motutė, dvi seserys, du broliai likę Lietuvoje, tėvelis miręs prieš tris metus. Čikagoje teturi tik sesę Eleną Blankus. Jos šeimoje yra vienas jaunutis kario Edvino krikštosūnis.

Tikrai yra miela pripažinti tą šių dienų nuotaikos faktą, kad karys Šlakaitis yra patriotas, nori gyventi Lietuvos Savanorių dvasioje, kurie iškovojo Tėvynę laisvę ir netapo ūmai pinigų vergais. Kovos dvasią ir savos žemės meilę laiko virš visko svarbiau ir sako, kad lietuviškas spausdintas žodis brangesnis ir už auksą.

Šiuo metu Korėjos karo lauke yra keliolika lietuvių karių, kurie išgyvena daug visokio vargo. Vyt. Pileika, Vytautas Gobužas, Bronius Liobys ir kiti. Karys Gobužas vieną kartą laisvu laiku lankėsi pas korėjiečius skautus, kurių irgi ten esama. Dalyvavo jų šventėje. Vyt. Pileika įdomaujasi Korėjos gyvenimu ir ilgisi savo krašto, savų brolių ir sesių. Karys Bronius Liobys savo pergyvenimus šitaip pasakoja:

— Dienomis kartais gaunu numigti, gi nakties metu akis ir ausis ištempę laukiam kiniečių ateinant. Iki šiol mūsų jie dar per daug nekabino, turim porą užmuštų ir keletą sužeistų. Man tenka dalyvauti spąstų žvalgyboje, kuri labai pavojinga. Iš pirmo būrio vienas mūsų karys buvo nukautas. Gal man taip neatsitiks. Tačiau kai lyja, ne juokais išgulėti 7 val. ant šlapios žemės. O tokias naktis nepaprastai mėgsta kiniečiai. Jie kelintą kartą mėgina pralįsti pro mūsų liniją, o mes pabūklų šūviais juos išsklaidom. Atrodo, kad koks pragaras prasiveria, kai visos būdinčios kuopos atidaro ugnį iš automatiškų ginklų, šautuvų, kulkosvaidžių ir kt. Iš užnugario mus stipriai paremia artilerija. Kai mes metame granatas, žemė ne juokais dreba. Tik pradėjus švisti frontas

EDVINAS ŠLAKAITIS,
JAV kariuomenės karys

aprimsta: mūsiškiai sumiega, kiniečiai pasitraukia į savas linijas. Pailsėję išvalom ginklus ir vėl prasideda visoks šaudymas.

Lietuviai profesoriauja

Mes džiaugiamės, kad lietuviai kariai užima įvairias vietas ir kariškame moksle. Jau ne vienas ir karys tremtinis dėsto įvairių dalykų kariuomenėje. Šį kartą tebūna man leista mieliems "Kario" skaitytojams paminėti lietuvių kapitoną Tomą Blaziną, kuris šiuo metu profesoriauja West Point Akademijoje

KARIO bendradarbis ir platintojas Balys Brazdžionis skaito "Pasaulio lietuvių žinias" per WGES radio stotį. Prieš jį p. S. Barcus, programos vedėjas, o toliau pranešėjas T. Ford.

KARINĖS IR KITOKIOS ŽINIOS

AUGSTŲJŲ GYNYBOS VALDINIŲ KŲ PRIEŠAIKA BALTUOSIUOSE RUMUOSE

Baltuosiuose Rūmuose atliko priesaiką ir prisistatė prezidentui Eisenhower'ui sekantieji JAV gynybos viršininkai. Robert T. B. Stevens — sausumos armijos sekretorius, Robert Anderson — laivyno sekretorius, Herold E. Talbot — oro pajėgų sekretorius, Charles E. Wilson — gynybos sekretorius, gen. Omar Bradley — vyriausio štabo

viršininkas, gen. J. L. Collins — sausumos armijos šefas, adm. William Fechter — laivyno operacijų vadas, gen. H. Vanderberg — oro pajėgų viršininkas ir Roger M. Kyes — ryšininkas.

PASLAPTIS

Galbūt kurią dieną vėliau galės plačiau papasakoti apie NAVY mokslininką, kuris buvo susirišęs su Kanados sovietų šnipų žiedu. Nors jis ir buvo jautriame Navy poste, tačiau jis niekada nepateko į Kanados šnipų tardytojų pranešimus ir jo neklausinėjo Kongreso specialus komitetas. Vašingtono stebėtojai tiki, kad ši paslaptina asmenybė padėjusi išaiškinti JAV atominius šnipus.

NARDLAIVIŲ NAUJIENOS

Dabar gali būti paskelbti skirtumai tarp dviejų Amerikoje jau statomų atominių nardlavių: pirmasis, taip plačiai išgarsintas NAUTILUS, naudos sudėtingą augšto vandens spaudimo sistemą, kad perduotų karštį iš atominių reaktorių į nardlavių katilą. Tuo tarpu ant-rasis, kurio vardas bus „Jūros Vilkas“, karštį perduos pasinaudodamas sodium skystiu.

ŠIS TAS NAUJO?

Visiška paslaptis supa NAVY nusistatymą perduoti užsakymą Fairchild Engine & Airplane aviacijos bendrovei, kad ši parengtų projektą ir pastatytų naują 25 tonų nykštuką nardlavių „X-1“. Galimas dalykas, kad tai yra robotas, galintis nardyti po vandeniu ir skraidyti ore, o gal jis net gali važiuoti ir žeme. Tai yra ginklas, kuris padidins Amerikos vairuojamų svietinių arsenalą.

NESKRIS PAVIENIAI

Karo Aviacija atsisakiusi minties, kad karui prasidėjus paslaptimis atskirais bombonešiais bus puolama Rusija. Mat, sovietinė radaro sistema ir žemės sekėjų tinklas esąs labai efektyvus. Vieton šito, JAV puls Rusiją telktinių bombonešių junginiais, kurių vos keli neš atomines bombas. Kiti lėktuvai saugos atominių bombų nešėjus.

ARTI PRIE NAMŲ

Karo Aviacija susirūpinusiu žvilgsniu seka sovietų tolmojo skridimo bombonešių bazes, esančias vieną ant Čuchotski pusiasalio Beringo sąsiauryje prieš Aliaską ir antrą Murmansko srityje netoli Suomijos. Yra žinoma, kad so-

Pranešame giminėms ir pažįstamiems, kad buv. Lietuvos Kariuomenės Karo Aviacijos kapitonas

BRAZAITIS MEČYS

mirė 1952. X. 16. Wallenstadtberg Sanatorijoje (KT. St. Gallen, Schweiz).

L. S. „Ramovė“ N. York'o Sk. Valdyba.

vietai ten turi sutelkę daugiau 1,000 tolmojo skridimo bombonešių, galinčių iš šių bazių pasiekti JAV ir Kanados gyvybinius taikinius.

TIKISI

Netrukus busias atnaujintas spaudimas, kad būtų įsteigta atskira Karo Aviacijos Akademija. Karo Aviacija ramiai pasiruošė Kongreso sutikimą savo 148,000,000 dolerių projektui įgyvendinti. Esą ir Eisenhoweris pritariaš šios akademijos kūrimui.

BŪTŲ BOMBARDAVĖ RUSIJĄ

Po taip vadinamųjų MAIN BRACE jungtinių NATO laivynų karinių pratybų aviacijos ekspertai pareiškė, kad šio laivyno junginio lėktuvai būtų galėję kirsti Rusiją ardantį smūgį, jei tik sovietai būtų drįsę paliesti sąjungininkus.

LAIVYNO MODERNŲS BOMBONEŠIAI

Naujieji JAV Karo Laivyno puolamieji bombonešiai AD Douglas jau dabar turi reikalingus įrengimus atominėms bomboms nešti.

NAUJAS LAIVYNO HIDROPLANAS

JAV laivynas, ieškodamas naujų būdų, kaip geriau išnaudoti savo ginklų jėgą puolamiems vienetais paremti, Glenn L. Martin b-vei pavadė išvystyti naują hidroplano tipą.

Laivynas įsitikinęs, kad jau karo pradžioje prieš atomines bombas sunaikinsią daug aviacijos žemyno aerodromų, o laivai, aptarnaujant tokius hidroplanus, busias menkas atominei bombai objektas. Šie lėktuvai-laivai turėsį dėti pakrantėse minas ir, jei pasiseks sukonstruoti, padidins JAV ginklų arsenalą.

RAUDONI VEIDAI

Paryžiuje komunistų pareigūnai stengėsi paslėpti pavogtųjų pinigų istoriją. Siunta su pinigais, pasiekusi lenkų pasiuntinybę Paryžiuje, buvo pilna... senų laikraščių. Atrodo, kad raudonasis kurjeris pačiuo proga ir dingo. Šie pinigai buvę skirti apmokėti už Lenkijos Rumunijoje ir Vakaruose pirktas

Mechanikos fakultete. Čia jis dėsto termodinamiką ir skysčių mechaniką. Jis teturi vos 27 m. amžiaus, bet savo gabumu pasiekė augštą vietą. Yra baigęs Morgan Parko karinę akademiją geriausiu laipsniu, karininkų mokyklą, tarnavo aviacijoje, o Technikos Institute Kalifornijoje įgijo Aeronautikos inžinieriaus laipsni. Miela, jog Amerikos lietuvis savo pasišventimu ir uolumu kelia Lietuvos garbę ir jos vardą.

Taip pat ir iš lietuvių tremtinių yra civilių, kurie dėsto karo mokyklose įvairiose srityse. Pav., mūsų aktorius Vitalis Žukauskas, dr. J. Balys ir kt.

Taip, šiandieną mums yra brangi kiekviena žinia apie lietuvis, apie jų pasisekimus bei laimėjimus. Atjausdami karių gyvenimą, prisiminkime juos, su jais daugiau pasikalbėkime, pabendraukime, spaudos užsakykime. Tai bus didžiausias artimo meilės pareiškimas, lietuviškos širdies prie širdies priartinimas.

Grįžta namo

Cpl. Romualdas Dulskis iš New Haven, Conn., atlikęs karinę tarnybą Korėjoje, sausio mėn. 24 d. paliko savo korpą ir pradėjo kelionę atgal į Ameriką. Romualdas būdamas Korėjoj ejo elektros skyriaus vedėjo pareigas 536-je inžinerijos kuopoje. Labai sėkmingai dirbo el. generatorių įmontavimo ir sinchronizavimo bei įvairių kliūčių pašalinimo srityje. Kaip geras tos rūšies specialistas skraidė į Koje Do Salą ir kitas aplinkines vietas, ten esančių trūkumų pašalinti.

Mes, liekantieji Korėjoje, nors ir nustojom gero bičiulio, tačiau kartu ir džiaugiamės jam čia vargus užbaigus ir linkime Romuaidui daug laimės Amerikoje.

V. P.

prekes. Ir kas nuostabiausia, kad ši vagystė nebuvo net pranešta Paryžiaus policijai.

PLĖSIKAUJA ŽUVIS

Sovietų žūklės laivai, lyg išalkusių vilkų gaujos, baigia išnaikinti žuvinguosius jūros plotus, esančius aplink Meškos salą į š. nuo Norvegijos. Šiais metais ten operuoja apie 450 sovietų laivų ir čiumpa viską, kas tik patenka į jų tinklus. Aliaskos Pribilvo salose beveik baigia išmirti ten besiveisia ruoniai. Paslaptingos ligos puola vyriškosios lyties ruonius.

JAV ISEINANČIŲ SAVAITRAŠČIŲ PAJAMOS

Štai kokias pajamas 1952 metais turėjo Jungtinėse Amerikos Valstybėse išeinantieji žemiau išvardinti savaitraščiai, vadinami magazinais:

Life	96,897,749 dol.
Sat. Evening Post	75,331,623 "
Time	32,664,222 "
This Week	22,744,447 "
Look	20,910,987 "
Ladies Home Journal	19,196,877 "
Collier's	18,852,827 "
Newsweek	14,489,209 "
McCall's	12,697,512 "
American Weekly	11,633,885 "
Woman's Day	10,942,542 "
Farm Journal	9,107,271 "
New Yorker	8,935,843 "
U. S. News & World Report	7,037,942 "
Parade	6,850,626 "

Kuris iš lietuviškų savaitraščių gali lygintis bent su mažiausiai turėjusiu pajamų "Parade"? Kad bent šimtąją dalį pastarojo pajamų turėtų lietuviškasis savaitraštis, galėtų puikiai tvarkytis. Reikia dar pastebėti, kad čia paskelbtųjų amerikinių savaitraščių pajamos yra vien tik iš skelbimų.

"AUSTRALIJS LIETUVIŲ"

kuriame plačiai informuojama apie šios kolonijos lietuvių gyvenimą. Kaina 5 dol. metams — galima siųsti g. pinigais laiškuose.

"Australijos Lietuvis" leidykla leidžia ir priima spausdinti knygas. Mūsų išleistas knygos be varžymų pasiekia visų kontinentų lietuvius ir yra pigios — prieinamos kiekvienam tautiečiui.

Adresas: Australijos Lietuvis, 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. (Australia).

NAUJA L. ŽURNALISTŲ SAJUNGOS VALDYBA

Š. m. vasario 9 d. Rinkimų Komisija išrinko Lietuvių Žurnalistų Sąjungos vykdomuosius organus. Išrinktieji į naująją L. Ž. S-gos valdybą vasario 14 dieną padarė posėdį ir pareigomis pasiskirstė taip: V. Rastenis — pirmininkas, D. Penikas — vicepirmininkas, S. Narkeliūnaitė — sekretorius, A. Šalčius — išdininkas ir A. Merkelis — valdybos narys. Valdyba išrinkta iš žurnalistų, gyvenančių New Yorke ir artimose jo apylinkėse.

Į revizijos komisiją išrinkti šie čekiečiai: J. Prunskis, K. Sruoga ir G. Galva, o į garbės teismą Los Angeles gyventojai: prof. M. Biržiška, J. Vitėnas, V. Trumpa.

NAUJAS LIETUVIŲ DIENŲ NUMERIS

"Lietuvių Dienų" vasario numeris puošnus nuotraukomis ir įdomus straipsnis. Telpa apie 40 įdomių ir aktualių nuotraukų iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo. Rašo: prof. M. Biržiška; įdomų pasikalbėjimą duoda Lietuvos vadavūno ir lietuviybės išlaikymo klausimais VLIK VT pirm. K. Žalkauskas; adv. Charles P. Kal, J. Cicėnas, K. Grigaitytė - Graudušienė, K. Bradūnas ir kt. Įdomus ir angliškasis skyrius. Vienas numeris siunčiamas susipažinimui nemokamai, prisiuntus savo adresą. Rašyti: "Lietuvių Dienos", 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif. Metinė prenumera \$4.00.

A. A. JONO DULKĖS ...

(Atkelta iš 34 psl.)

rų kvartetą, kuriam visą laiką vadovavai. Įvairiuose parengimuose akordeonu akompanavai solistams ir tautinių šokių šokėjams. Turėjai visų pasitikėjimą ir nuolat buvai išrenkamas lietuviškosios bendruomenės valdybon. Reikalui esant, scenoje pasirodydavai ne vien lietuviams, bet ir tarptautiniuose subvimuose.

Tu, Jonai, nudžiugai, kai pavyko susirišti su Amerikoje gyvenančiais giminėmis. Jie tau žadėjo visokeriopą paramą, bet, patys būdami sulenkęje, ir tau siūlė pritapti prie lenkų. Su skaudama širdžia atsisakė žadamos paramos, nes norėjai likti tyru lietuviu.

Niekur negalėdamas legaliai iš Belgijos išemigruoti, po ketverių metų darbo anglų kasyklose tu slapta grįžai Vokietijon ir įstojai į lietuvių darbo korpa, esančią JAV karinės valdžios žinioje. Čia vėl pynei svajas naujam gyvenimui laisvoje Lietuvoje, bet nebuvo lemta tau kuopoj iš-tarnauti vienerių metų. Apgaulingas Reinas tave amžinai užmigdė savo banguose, ir gražiose Schmetzingen vokiečių kapinėse radai nuolatine prieglauda.

Tau, Jonai, nebeteko tarnauti Lietuvos kariuomenėje, kurią taip idealizavai, bet vistiek buvai dvasioje stiprus Lietuvos karys.

Stepas Paulauskas.

LIETUVIŲ STUDENTŲ SUVAŽIAVIMAS NEW YORKE

Lietuvių studentų New Yorko skyriaus iniciatyva š. m. vasario 7-8 dienomis čia įvykdytas rytinės dalies Amerikos studentų suvažiavimas. Dalyvavo veiki visų Naujosios Anglijos lietuviškų kolonijų studentai, taip pat keli atstovai iš Čikagos ir Clevelando. Didesni studentų būriai atvyko iš Bostono, Brocktono, Hartfordo, Philadelphia, Worcesterio ir kt. Taipgi buvo atstovai iš Baltimorės, Stamfordo ir net Urbanos universiteto. Viso suvažiavo 115 studentų. Pirmąją dieną suvažiavimo posėdžiai vyko Angelų Karalienės parapijos salėje. Balgiemieji posėdžiai su iškilmingąja dalimi ir suvažiavimo uždarymas įvyko vasario 8 d. po bendrų pamaldų Apreiškimo parap. salėje, dalyvaudant konsului J. Budriui, LLK pirm. V. Sidzikauskui,

prof. V. Jonynui, BALFo atstovui P. Minkūnui, "šviesos" sambūrio atst. Dauniui, skautų akademikų korp. "Vytiš" atst. dr. H. Lukoševičiui, Std. At-kų S-gos atstovui A. Sužiedėliui ir kt. Čia paminėtieji buvo pakviesti į garbės prezidiumą ir pasveikino suvažiavusius lietuvių studentus svarstyti savo aktualius reikalus.

Kaip minėta, šis plataus masto lietuvių studentų suvažiavimas sušauktas New Yorko skyriaus iniciatyva, bet daugiausia pasisventimo parodė šie vietiniai studentai: R. Kezys, A. Petrikas, K. Kudžma, G. Zauniūtė, R. Kontrimas ir V. Vygantas. Jų pastangos apvainikuotos gražiu laimėjimu.

Lietuvių Studentų Sąjunga Amerikoje turi arti 500 narių.

IŠ A. L. S. "RAMOVĖS" SKYRIŲ VEIKLOS

ČIKAGOS "RAMOVĖS" SKYRIAUS VEIKLA

Jau treči metai, kaip Čikagoje veikia "Ramovės" skyrius. Jis dideliais darbais negali pasigirti, bet jo veikla labai nuosekli ir turiniga. Ypač paskutiniaisiais metais čikagiečiai pasireiškė labai aktyviai. Surengė dvi paskaitas, aukojo ALTui ir BALFui, karo invalidams paskyrė net 300 dol. Valdyba turėjo 14 posėdžių, sušaukti 6 narių susirinkimai, paminėta kariuomenės šventė. Ypač pažymėtinas faktas, kad 1952 metais išrinktoji komisija įsteigė Savišalpos Fondą. Pirmieji šio fondo rėmėjai yra gen. Plechavičius, gen. Rėklaitis ir kt., kurie sudėjo 34 dol. Kviečiami visi aukoti savišalpos fondui.

Valdyboje daug pasidarbavo rašytojas J. Balčiūnas - švaistas, ltn. J. Balčiūnas ir kiti.

Š. m. vasario 1 d. įvykęs metinis susirinkimas vedamas plk. Dabulevičiaus praėjo labai gyvai ir rimtai. Jame paaiškėjo, kad skyriui priklauso daugiau 100 narių. Buvo diskutuota, kaip pagyventi veiklą. Pasisakytą, kad visi buvę lietuviai kariai turi jausti pareigą šiai organizacijai priklausyti, nes jau dabar yra laikas veikti organizuotai, siekiant išlaisvinti Lietuvą. Kiek lietuvių karių Čikagoje? — Tūkstančiai, bet kodėl jie tokie pasyvūs...

Kad visuomenė ir lietuviai kariai būtų informuojami apie "Ramovės" skyriaus veiklą, susirinkimas pakvietė KARIO bendradarbių Bal. Brazdžionį būti šio skyriaus oficialiu korespondentu.

Susirinkime pasisakytą opiais lietuvių šeimų ir invalidų reikalais. Čia išryškėjo, kad esama net kariškių šeimų, kurios draudžia savo vaikams skaityti lietuvišką spaudą, nes esą sunku dvi kalbas mokytis. Tai tikras nesusipratimas. Argi Lietuvos gimnazijose mokinomės tik vieną kalbą? Dvi, tris ir daugiau, ir tai nebuvo sunku. Tikrai gėda tiems tremtiniams, kurie amerikozmo katilui padeda virškinti lietuviybę. Toks faktas skaudu ir viešumon kelti. Gerai, kad tokių nedaug teatsiranda.

Slaptu balsavimu išrinkta nauja 1953 metams skyriaus valdyba, į kurią įėjo Dabulevičius, Riskis, Valaitis, Rimas, Jakubauskas; kandidatais liko Genys ir Juškėnas. Revizijos komisijon išrinkti Repšys, Avižienius ir Ličkus. Sėkmingesnei veiklai vystyti susirinkimas paskyrė valdybos dispozicijon 60 dol. ryšių reikalams. Naujajai valdybai

pavesta paskirti aukas Lietuvos laisvinimo reikalams Vasario 16-os proga ir atstovauti ALTo rengiamame nepriklausomybės šventės minėjime.

Tenka pasidžiaugti, kad skyriaus nariai šiltai atsiliepė apie populėrėjantį KARI. Atstovo Bal. Brazdžionio pakviesti šeši jį užsiprenumeravo. Daugelis išgijo pavieniais numeriais.

Lietuviai kariai, kuriems dar krūtinėse neišblėsusi Lietuvos krašto meilė ir dega kovos dvasia, burkimės į vieną civilinę jėgą, iš kurios gali išaugti lietuviška armija, kuri kartu su JT kariu galės stoti ginti Tėvynės ir ją laisvinti iš vergijos. Valanda artėja, pasiroškime!

B. B.

PHILADELPHIJOS "RAMOVĖ" SKELBIA RAŠINIŲ KONKURSA JAUNIMUI

A. L. S-gos "Ramovė" Philadelphiaus skyrius, 35 metų Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo sukakties proga, skelbia lietuvių jaunimui, lankančiam Philadelphiaus pradžios mokyklą (viešąsias ir parapijines), rašinėlio konkursą.

Konkurso komisija sudaro: Ramovės atstovas — M. Vaišnys, Philadelphiaus L. B-menės — kun. Raila, šeštad. M-los Tėvų k-to — A. Impulevičius, Liet. Šeštad. M-los mokytojai — Kralikauskaitė ir Balčius.

Komisija skiria šias temas iš Lietuvos istorijos ir Nepriklausomybės kovų laikotarpio: a. Vytauto santykiai su kryžiuočiais, b. Kodėl mes švenčiame Lapkričio 23-ją dieną, c. Mano pareigos lietuvių tautai.

Rašinėlis turi būti netrumpesnis kaip 2 puslapiai. Puslapių skaičiaus maksimumas neaprežtas. Rašinėliai turi būti įteikti iki š. m. gegužės 1 d. Sprendimas bus paskelbtas užbaigiant Lietuviškos šeštadieninės mokyklos mokslo metus ir bus įteiktos dovanos. Už geriausiąjį rašinėlių bus skiriama \$15, už II-jį — \$10, už III-jį — \$5.

Sprendimo nešališkumui užtikrinti rašinėlių rašytojai pasirašo slapyvardžiu, o atskirame voke pažymi savo vardą, pavardę, gimimo datą ir vietą, pradžios mokyklos pavadinimą ir skyrių, savo adresą, o voko viršuje pažymi savo slapyvardį. Konkurso komisija pasilieka

sau teisę rašinėlius skelbti spaudoje arba per radiją. Rašinėlius siųsti Konkurso komisijai šiuo adresu: Petras Balčius, 1424 So. 3rd Street, Philadelphia 47, Pa.

RAMOVĖS SKYRIUS SURUOŠĖ KLAIPĖDOS ATVADAVIMO MINĖJIMĄ

Neseniai įsisteigęs A. L. S. "Ramovės" skyrius Bostone š. m. vasario 8 d. tautininkų namuose suruošė Klaipėdos Krašto atvadavimo 30 metų sukakties minėjimą. Minėjimą atitinkama kalba atidarė "Ramovės" skyriaus pirmininkas plk. A. Stapulionis. Apie anuometinius įvykius idomių atsiminimų papasakojo Klaipėdos sukilimo dalyviai A. Ivaškevičius, St. Santvaras ir P. Mantvydas. Daininkė Barmienė padainavo keletą dainų. Minėjime dalyvavo ir pasakė sveikintimo žodį konsulas Šalna.

PADEKA

ALS "Ramovė" Bostono skyriaus valdyba dėkoja žemiau paminėtiems asmenims už jų asmenišką prisidėjimą rengiant Klaipėdos krašto sugrįžimo prie Lietuvos 30 metų sukakties paminėjimą:

Lietuvos Garb. Kons. adv. A. Šalna — už tartą ta proga žodį; buv. Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto nariams Mr. A. Ivas-Ivaškevičiui ir p. Aleks. Marcinkevičiui, Klaipėdos sukilimo dalyviui rašyt. St. Santvarui — už turiningas paskaitas — prisiminimus; solistei p. V. Barmienei ir akomp. p. Januškevičienei — už padainuotas tam momentui pritaikytas lietuviškas dainas; p. V. Montvilaitei — už lietuviškų ženklelių paruošimą; Mr. Step. Minkui — už nemokamą paminėjimo pagarsinimą per radiją; lietuviškai spaudai — laikraščiams: Darbininkui, Keleiviui, Am. Lietuviui, Dirvai ir Draugui — už patalpintus tam reikalui praešimus.

Nuoširdi padėka aukotojams:

Mr. A. Ivas-Ivaškevičius	40 dol.
inž. J. Mikaluskas	10 dol.
Norb. Adomkaitis	2 dol.
Kiti aukotojai	18 dol.

Viso gauta aukų 70 dol.

Iš gautų aukų 40 dol. nutarta skirti šiuo metu Vokietijoje sunkiai vargstančių senųjų Mažosios Lietuvos veikėjų, rašyt. Vydūno ir p. Simonaičio paramai.

ALS "Ramovė" Bostono skyr.
Valdyba

DR. M. J. VINIKAS APIE SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE VAJŲ

SLA sekretorius ir reikalų tvarkytojas dr. M. J. Vinikas apie artimiausius SLA uždavinius ir paskelbtąjį Lietuvybės Vajų spaudos atstovui pareiškė keletą įsidėmėtinų minčių.

— Lietuvybės Vajus, — pasakė dr. M. J. Vinikas, — turi dvejoją tikslą. Svarbu, žinoma, pakelti seniausios mūsų organizacijos narių skaičių ir taip pat yra būtina mūsų kolonijose pagyvinti lietuvišką veiklą.

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje įkurtas 1886 metais. Tais laikais Susivienijimas mūsų ateiviui buvo viskas. Čia jis rasdavo brolišką paguodą ir paramą visokiais gyvenimo atvejais. Aš pats atsimečiau ir turbūt daug kas šioje šalyje gyvenusių prieš keturias ar penkias dešimtis metų kartu su amnīm atsimečiau, kokios reikšmės turėdavo Susivienijimo kuopa nedidelėje lietuvių kolonijoje. Dar nebuvo tais laikais nė graborių. Tad kuopos nariai, jeigu kas numirdavo, ir į šermenis ateidavo į namus pagiedoti ir našlei padėdavo laidotuviams pasirūpinti. O jau pati organizacija savo pinigine parama šeimą sušėpdavo.

Metinis Susivienijimo kuopos susirinkimas būdavo panašus mažoje lietuvių kolonijoje į šventę. Visi suėdavom, pasimatydavom, ne tik organizacijos, bet ir apamai visus lietuviškus reikalus apsvaistydavom. Broliška nuotaika, darbus sugyvenimas, be mažų išimčių, Susivienijimo kuopose būdavo. Bet pirmieji Susivienijimo steigėjai daugumoje išmirė. Atėjo jau nauja karta. Ir tie iš gyvenimo pamazū traukiasi.

Visas mūsų gyvenimas taip pat jau yra pasikeitęs. Atsirado pramogų ir organizacijų, kurių anais laikais mūsų dar nepripratę prie naujo gyvenimo ateiviai nė nežinojo. Dabar filmai, televizija, kitos pramogos sutrukdo ateiti į kuopos susirinkimą. O mūsų organizatoriai kurį nors pakalbinę išrašyti į SLA išgirsta:

— O kokia gi man iš to nauda bus?

— Tiesą pasakius, šiandien kitaip ir negalima kalbėti su naujais SLA nariais. Dabartinis apdraudimas išsiplėtimas verčia į šį reikalą visai praktiškai žiūrėti.

Mūsų plačiai visuomenel gerai žinomi didieji Susivienijimo Lietuvių Amerikoje nuopelnai. Pats SLA veikė ne tik apdraudus ir frater-

nalės pagalbos srityse, bet ir mūsų kultūrinėje ir visuomeninėje dirvoje.

Bet jeigu mes šiandien negalėtume naujai įstojančiam savo nariui pasakyti, jog apsidraudamas jis už tuos pačius mokesčius jokioje komercinėje apdraudus įstaigoje negaus geresnių apdraudus sąlygų, tai vargu ar kas dėl gražios mūsų praeities susiviliotų. Mes nežinom, kada gali pasibaigti mūsų gėrbūvis. Apdrauda visiems reikalinga. SLA turi apdraudus planą, kuris apima visas reikalingiausias apsidraudžiančiam ir jo šeimai apdraudus rūšis. Jei nori pasirūpinti kraičiu, jei nori užtikrinti, kad vaikams turėtų augštojo mokslo reikalui paramą, arba jei žinodamas, kad senatvės pensija yra permaža, apsidrausi SLA, — tai aprūpinsi netik savo senatvę, bet ir savo šeimą.

Šiais laikais visi žinome, kaip svarbu mums ugdyti lietuvišką solidarumą, koks didelis pavojus mums čia prarasti savo brolius, ku-

rie dingsta svetimųjų tarpe. Taip pat visi suprantame, kad pasaulis vertina tik organizuotą tautą. Priklausdami vienai organizacijai, mes darome vienas kitam teigiamą įtaką, auklėjame savo jaunimą ir pratiname jį veikti lietuvių tarpe. Tad šitos aplinkybės ir verčia mus priklausyti lietuviškai organizacijai.

Mūsų tėvų žemę — Lietuvą ištik didžiausia nelaimė. Mes galime savo senajai tėvynei padėti tik visi susijungę ir bendrai veikdami.

Lietuvybės Vajus, baigdamas noriu pažymėti, — pasakė dr. M. J. Vinikas, — tarp kitko nukreipiama į jaunimą ir mūsų naujakiurius, kurie ne tik patys turi išrašyti į lietuvišką organizaciją, bet tapti organizatoriais, kurių mes turėjome ir turim daugybę; tokiais organizatoriais, kurie dirba savo žmonėms nelaukdami padėkos ir nuopelnų įvertinimo. Tik tokie pasiaukoję žmonės ir padarė mūsų organizaciją plačią ir turtingą.

Tad sveikinu visus, kurie prisidės prie Lietuvybės Vajaus, ir linkiu gero pasisekimo visuomenės darbe.

J. Laurinavičius.

Karo Invalidai dėkoja aukojusiems

Ne be pirmą kartą išėivijoje mūsų visuomenė savo aukomis prisimena pirmuosius Lietuvos Laisvės Kovų karius — invalidus, Kariuomenės šventės ir kitų minėjimų progomis. Šių aukų dėka LK Invalidų S-gos valdyba gali, nors dalinai, paremti vieną kitą savo narį ligos ir nedarbo atveju, protezų įsigijimo reikale, arba negalinti iš savo uždarblio pragyventi.

1952 metais aukų prisuntė:
L. S. "Ramovė" Clevelande \$300.00, L. S. "Ramovė" Chicagoje \$300.00, Kun. Birutės D-jos skyrius Chicagoje \$200.00, Lietuvos Pasiuntinybė Washington \$75.00, L. S. "Ramovė" Waterburyje \$108.38, L. S. "Ramovė" Pihladelphijoje \$72.00, L. S. "Ramovė" Detroite \$68.50, Lietuvių Bendruomenė Kanadoje \$57.00, A. Špakauskienės surinkta pagal L. N. Karo Inv. aukų lapą N 1 \$61.00, per Jurgį Skaržinską Kanadoje \$68.00, S. "Ramovė" Baltimorėje \$52.50, L. S. "Ramovė" Newarke \$51.25, Worcesterio Liet. Tremt. Bendruomenė \$50.00, Tėvynės Mylėtojų D-ja 121 kuopa Racine, Wisc. \$40.00, Rockfordo "Barnes Dill" kompanijoje dirbantieji 23 lietuviai per Salucką \$33.00, L. Tremtinių Komitetas Brocktone \$25.00, ALT Rockfordo Sk. \$20.00, Liet. Tremt. Bendruomenė Rock-

forde \$10.00, The Lithuanian Care & Relief Club Waterburyje \$10.00.

Betarpiai aukų atsiuntė: A. Gurklys, A. Vaitkus, Br. Ambraziejus, St. Jurevičius, Dr. R. Sidrys, V. Čižiūnas, St. Navickas, Dr. Tercijonas ir Dr. J. Urbanavičiūtė — viso \$38.00.

Už šias aukas nuoširdžiausiai dėkojame mūsų mieliems aukotojams ir aukų rinkimo organizatoriams bei asmenims, kurie šiam tikslui skyrė savo dienos uždarbį ar net daugiau.

Nemažiau esame dėkingi ir už mums prisiūstus sveikinimus ir likėjimus, kurie visuomet yra malonūs ir dvasiniai stiprinantieji.

Karštas padėkos žodis priklauso spaudai, kuri visuomet nuoširdžiai talkininkauja. Taip pat jautriai dėkojame meno programų dalyviams savo honorarus paaukojusiems ir visiems kitiems, visokeriopai prisidėjusiems prie aukų padidinimo.

Negalėdami visų mūsų aukotojų ir talkininkų suminėti bei asmeniškai ranką paspausti, jungiamės savo mintimis su Jumis, brangūs broliai ir sesės lietuviai, ir esame įsitikinę, kad Jūsų darbas prisideda prie Laisvės idėjos stiprinimo ir paskatinimo dėl jos aukotis.

L. N. K. Invalidų Valdyba

NAUJOS KNYGOS

MUMS BRANGŪS ATSIMINIMAI

Štai jau suėjo 35 metai nuo to laiko, kai po Lietuvos nepriklausomybės akto paskelbimo prasidėjo to mūsų tautai istorinio akto įprasminimas, paremtas savanorių laisvės kovomis. Jei anuomet nebūtų atsiradę pasiryžėlių aukoti savo gyvybes už tautos laisvę, tai ir nepriklausomos Lietuvos nebūtų atstatyta, nes iš visų pusių tykojo klastingi priešai, stengdamiesi užgniaužti jaunos valstybės besireiškiantį gyvastingumą. Kiek gausu būta priešų, kokias pastangas bei pasišventimą turėjo parodyti Lietuvos laisvės gynėjai, vaizdžiai aprašo pulk. J. Petraitis savo atsiminimuose, kurių I-įjį tomą pavadinimu LAISVĖ GINANT neseniai išleido "Vaga". Kadangi J. Petraitis tose laisvės kovose asmeniškai dalyvavo ir daugeliui reikšmingų bei lemiančių žygių kaip karininkas vadovavo, tad ir tie aprašytieji atsiminimai yra tokie ryškūs, tikri ir skaitytoją patraukiantį. Šios knygos įvade dr. L. Bistras apie J. Petraitį atsiminimus iš kovų su bolševikais ir bermontininkais taip pasisako:

"Atsiminimai itin brangūs; juos rašo ne iš kalbų apie aprašomus įvykius girdėjęs žmogus, bet pats visų čia aprašomųjų kovų dalyvis... Pats visą laiką dalyvavęs pirmose kovotojų eilėse, jis turėjo progos be jokių tarpininkų matyti, kaip mūsų jaunoji kariuomenė buvo formuojama, pats kūrybiškai tame darbe dalyvauti, matyti jaunosios kariuomenės pirmuosius žygius, jos pasisėkimus ir nepasisėkimus. Dėl to šitos aplinkybės įgalina atsiminimų autorių, atpasakojant išgyventuosius įvykius, juos pavaizduoti bemaž su fotografišku tikslumu".

VISŲ DĖMESIUI

Kultūros žurnalas "Aidai" energingai kovoja su dvasiniu apsnūdimu, nutautėjimu ir komunistiška ideologija, todėl labai tinka kariaus.

Niekuomet nevėlu užsakyti AIDUS 1953 metams.

Prenumeratos kaina:

Amerikoje 5 dol. Užsieniuose — 6 dol., Kanadoje — 5.40 dol.

Adresas: 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y.

J. Petraitis atsiminimai skaitytoją taip pavergia, jog jis mielai juos pakartotinai skaito. Tų atsiminimų VAGOS išleistąją II-ją laidą pravartu kiekvienam išgyti. Štai ta knyga:

Pulk. J. Petraitis, LAISVĖ GINANT, Mūsų žygiai. Atsiminimai iš kovų su bolševikais ir bermontininkais. Antra laida. Išleido leidykla "Vaga" Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1952 m. Viršelis dail. P. Osmolskio. 200 psl., kaina 2 dol. Išgyti galima rašant šiuo adresu: V A G A, 210 Humboldt St., Brooklyn 6, N. Y.

KELETAS KARINĖS REIKŠMĖS KNYGŲ, IŠLEISTŲ 1952 METŲ BĖGYJE

Borderlands of Western Civilization. Autorius Oscar Halecki. 530 psl. Išleido The Ronald Press, New York. Vidurio Europos rytinės dalies istorija. Kaina \$6.00.

Heroic Finland. Autorius David Hinshaw. 306 psl. G. P. Putnam's Sons, New York, leidinys. Kaina \$4.50.

Soviet Opposition to Stalin. Autorius George Fished. Buvusio karo studija. Gen. Vlasovo sukilimas. 230 psl. Išleido Harvard University, Cambridge, Mass. Kaina \$4.

Korean Tales. Autorius Lieut. Col. Melvin B. Voorhees, U. S. A. 209 psl. Išleido Simon & Schuster, New York. Kaina \$3.00.

Fleet Admiral King. Autorius Ernest J. King ir Walter Muir Whitehill. Iliustruota Karo laivyno istorija. 674 psl. Išleido W. Norton & Co. Kaina \$6.75.

The New Breed. Autorius Andrew Geer, J. A. V. marinų Korėjoje iliustruota istorija. 395 psl. Išleido Harper & Bros., New York. Kaina \$3.50.

Recalled to Service. Gen. Maxim Weiwand memuarai. Iš prancūzų kalbos išvertė E. W. Dickes. Iliustruota. 454 psl. Išleido Doubleday & Co. New York. Kaina \$6.75.

The Course of Empire. Autorius Bernard DeVoto. Žemėlapiai — Erwin Raisz. 647 psl. Jungtinių Valstybių istorija. Išleido Houghton Mifflin Company, Boston. Kaina \$6.00.

The Ukrainian Revolution. Autorius John S. Reshetar Jr. 363 psl. Išleido Princeton University Press, Princeton. Kaina \$5.00.

Daugelis tų, kurie jau šią knygą išgijo, leidyklos klausia, kada išeis J. Petraitis atsiminimų II tomas apie kovas su lenkais. Leidykla VAGA mus informuoja, kad II-sis tomas yra jau spaudoje. Savaime aišku, jog I-jo tomo skubesis realizavimas pagreitins ir II-jo tomo pasirodymą knygų rinkoje.

Pulk. J. Petraitis, KAIP JIE MUS SUŠAUDĖ. PLB Vokietijos Krašto Valdybos Knygų Leidyklos leidinys Nr. 4. Išleista 1952 metais. Tiražas 1500 egz. Kaina 1 dol. 80 ct.

Štai ir vėl J. Petraitis, Lietuvos laisvės kovų atsiminimų autoriaus, kita knyga. Tai jo, Červenės žlauriųjų įvykių dalyvio, asmeniškai pergyvenimai bolševikinėse replėse. Šią knygą galima išgyti, rašant KARIO adresu.

Glory Road. Autorius Bruce Catton. Istorija apie Civilinį karą. Potomaco armija nuo Fredricksburgo iki Gettysburgo. Išleido Doubleday. Kaina \$4.50.

Sword and Swastika. Autorius Telford Taylor. Generolai ir naciai Trečiajame Reiche. Iliustruota. 431 psl. Išleido Simon & Schuster, New York. Kaina \$5.00.

The Forgotten Republics. Autorius Clarence A. Manning. Estija, Latvija ir Lietuva, jų praeitis ir ateitis. Išleido Philosophical Library, New York. 264 psl. Kaina \$2.75.

Panzer Leader. Autorius Heinz Guderian. Vokiečių tankų vado mūšiai ir politika. Išleido Dutton. Kaina \$7.50.

Homage to Catalonia. Autorius George Orwell. Dalyvis aprašo Ispanijos civilinį karą. Išleido Harcourt, Brace. Kaina \$2.50.

Three Battles, Arncliffe, Altuzzo and Schmidt. Autorius Charles B. MacDonald ir Sidney T. Matthews. J. A. Valstybių kariuomenė Antrajame pasauliniame kare, Italijos kampanijos fazės. Išleido Office of the Chief of Military History, Washington. 443 psl. Kaina \$4.00.

Guys on Ice. Autorius Lyman R. Ellsworth. Aliaskos rinktinės veikimai. Išleido David McKay Company, New York. 277 psl. Kaina \$3.00.

William Conant Church and the Army and Navy Journal. Autorius Donald N. Bigelow. Karinio leidinio ir jo įsteigėjo istorija. Išleido Columbia University Press, New York. 266 psl. kaina \$3.75.

Parinko Z. Raulinaitis

MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

Mielas KARY,

Siunčiu Tau 5 dol., iš kurių 4 dol. už 1953 metų prenumeratą, o 1 dol. teikis priimti kaip paramą Tau.

Lankyk mane ir toliau, laukiu kas mėnesį su nekantrumu.

Apgailėstauju, kad į Tavo paskelbtą prenumeratos vaju negalėjau laiku atsiliepti, nes 8 ir 9 nr., kur tas skelbimas tilpo, gavau tik prieš kelias dienas.

Su geriausiais linkėjimais,

Tavo F. E. Rotcas

Australija, 1953. II. 11.

* * *

Mielas KARY,

Vasario 16-sios proga siunčiu Tau širdingiausių linkėjimus ir prašau lankyti mane per šiuos metus.

Siunčiu 4 dol. prenumeratai ir 6 dol. paramos.

Su pagarba

VI. Jakimavičius

Brockton, Mass., 1953. II. 15.

* * *

RĖMĖJAS IŠ DETROITO

Detroite esančios NERINGOS vedėjas V. Pauža, persiūsdamas KARIUI priklausančius pinigus, atsiuntė ir prenumeratoriaus V. Končiūno 6 dolerių auką KARIUI. Tarp kitko V. Pauža pastebi, kad V. Končiūnas esąs didelis patriotas ir savo aukomis palaiko lietuvišką spaudą. Kaip matome, V. Končiūnas įeina į stambesniųjų KARIO rėmėjų eiles. KARYS jam dėkingas.

* * *

Gerb. Kary!

Siunčiu Tau 5 dol. už 1953 metų prenumeratą. Kas per daug, tebūnie Tavo stiprėjimui.

Rapolas Eūda

Baltimore, 1953. II. 2.

* * *

Gerb. Redaktorium, u

Siunčiu Tamstai 5 dol.: 4 dol. už 1953 m. KARIO prenumeratą, o 1 dol. fondui, kad KARYS nežūtų, kol lietuvis karys taps laimėtoju. Juk lietuvis karys tik nugalėjęs priešą grįžta į namus!

Be to, siunčiu dar vieno gero lietuvių prenumeratorą ir prašau jam siųsti KARIJ ištikus 1953 metus...

Su pagarba

KARIO skaitytojas V. Ščiuka

New Britain, Conn.

1952. XII. 24.

* * *

KARIO Administracijai.

Siunčiu 10 dol. mielam KARIUI, kad jis lankyty mane ir kitus, toliau gyvenančius. Prašau pradėti siųsti KARIJ šiais adresais:

1. Vladas Rudaitis, Australija...

2. Bronius Račkaitis, (14a) Ludwigsb. Aldinger Strasse, Staatel Wohn. 3/12, Germany.

3. Prašau siuntinėti KARIJ savo nuožiūra kariui invalidui, gyvenančiam Vokietijoje ar kitur, kuris negali pats atsilyginti. Trūkstamą sumą atsiųsiu kitą kartą.

Su pagarba

Jūsų K. Račkaitis

Rochester, N. Y., 1953. I. 22.

Red. pastaba. Jūsų žadėtai atsiųsti papildomai 6 dol. bus apmokėta Jūsų 1953 m. II p. pren. ir 1952 metų prenumerata kario St. Radavičiaus, gyvenančio Vokietijoje, kurio laiškas tilpo praeitame numeryje.

* * *

Mielas KARY!

Siunčiu 5 dol. šių metų prenumeratai. Ačiū už MEDINĮ ARKLĮ. Tai buvo maloni staigmena.

Linkiu viso geriausio. Laikykis ir toulėk!

Vladas Žibas

Paterson, N. J., 1953. I. 39.

* * *

Atjausdamas Tavo, brangusis KARY, sunkias gyvenimo valandas, siunčiu 2 dol. auką, nors tai nedidelė, bet vis šiek tiek. Linkiu KARIUI gyvuoti ilgus ilgus metus ir mus gimtuju žodžiu gaivinti tremties kelyje, artinti prie sugrįžimo į mylimą Lietuvą.

Su pagarba

Psk. J. Reinartas

Chicago. 1953. II. 1.

KARYS DĖKINGAS

Redakciniam štabui džiugu konstatuoti, kad KARIO rėmėjų eilės vis gausėja. Beveik kiekvienas, atnaujindamas savo prenumeratą, prideda dolerį kaip auką, o kai kurie paskiria ir didesnę sumą. Skaitytojų dosnumas mus drąsina, todėl, kaip matote, ir žurnalo apimtis šiais metais padidėjo. Tikėkime, jog visi surėmę pečius pajėgsime maždaug tokį pat puslapių skaičių išlaikyti per visus šiuos metus. Tik mūsų nuoširdžiausias prašymas — visi įsijungkime į paskelbtąjį KARIO prenumeratos vaju, kad pasisektų bent kiek padidinti jo tiražą. Beje, vajuos tomis pat sąlygomis dar kartą pratęsiamas iki š. m. balandžio 30 d., kad ir tolimesnėse vietose gyveną skaitytojai suspėtų jį įsijungti.

Dabar prieiname prie KARIO rėmėjų, kurie savo didesnėmis ar mažesnėmis aukomis sudarys fondą, o iš jo bus galima apmokėti prenumeratas visų tų skaitytojų, kurie su išsilgimu laukia kiekvieno KARIO numerio, bet patys už jį atsisteisti nepajėgia. KARYS yra dėkingas visiems, kurie savo parama ar tiesiogiai užprenumeruodami savo pažįstamiems ligoniams suteikia jam galimybės pasiekti vis daugiau savo tautiečių. Šiais metais ligi

Siunčiu pinigus 1953 metų KARIO prenumeratai. Nors aš esu tik antroji klasė High School, bet noriai skaitau Jūsų leidžiamą laikraštį ir jis man labai patinka. Taip pat dėkoju už knygą MEDINIS ARKLYS, kurią gavau.

A. Strimaitis

Chicago, 1953. I. 24.

* * *

GIRTINAS PAVYZDYS

Jau antri metai J. Stašaitis iš Brockton, Mass. užsako KARIJ esančiam vienoje Prancūzijos sanatorijoje ligoniui Antanui Juškai, kurio dabartinis adresas yra: Sanatorium l'Altenberg du Schlucht (Haut-Rhin), FRANCE. Tai tikrai girtinas pavyzdys. J. Stašaitis, informuodamas mus apie ligonio naują adresą, mums praneša, kad 1952 m. KARYS adresatą pasiekė tvarkingai.

šiol į minėtą fondą atsiuntė savo auką sekantieji skaitytojai:

P. Budvidis iš Kanados	\$6.00
Vl. Jakimavičius iš Brockton, Mass	6.00
V. Končiūnas iš Detroito	6.00
V. K. iš New Yorko	5.00
K. Alminas iš Lincoln, Nebr.	2.00
Vl. Martišauskas iš Venezue. os	2.00
J. Rasmusas iš Urbana, Illinois	2.00
J. Reinartas iš Čikagos	2.00
V. Valiūnas iš Čikagos	2.00
Andr. Bludžius iš Detroito	1.00
S. Barvydas iš Detroito	1.00
S. Baltrimas iš Čikagos	1.00
K. Barzdukas iš Kearny, N. J.	1.00
Rap. Dūda iš Baltimorės	1.00
P. Druseikis iš Rochesterio	1.00
J. Eigelis iš Čikagos	1.00
J. Endziulis iš Čikagos	1.00
A. Gatautis iš Kanados	1.00
V. J. Grauzinis iš Brooklyno	1.00
A. Giedrys iš Brooklyno	1.00
Ig. R. Kasperas iš New Yorko	1.00
V. Lankauskas iš Čikagos	1.00
L. Lendraitis iš Bostono	1.00
Pr. Marcinkėnas iš Detroito	1.00
J. Mikuckis iš Baltimorės	1.00
J. Pikšilingis iš Kanados	1.00
F. E. Rotcas iš Australijos	1.00
A. Sinkevičius iš Melrose Park, Ill.	1.00
C. Šadeika iš Detroito	1.00
V. Ščiuka iš New Britain, Conn.	1.00
J. Šipelis iš Kanados	1.00
M. Šumskienė iš Great Neck	1.00
V. Valteris iš Waterbury, Conn.	1.00
St. Vazgelevičius iš Detroito	1.00
St. Zagžeckas iš Washington, Pa.	1.00
Vl. Žibas iš Paterson, N. J.	1.00
K. Žilėnas iš Racine, Wis.	1.00
V. Žukas iš Brooklyno	1.00

Jei ir sekančiuose numeriuose galėsime skelbti panašią aukotojų eilę, KARYS žygiuos tvirtai, nesuklupdamas. Asmeniškai 1 dol. nėra didelis pinigas, bet kai po dolerį sudeda šimtai jaučiama žymi parama. Tad visiems aukojusiems ir būsimiems aukotojams yra nuoširdžiai dėkingas

KARYS,

680 Bushwick Ave.,
Brooklyn 21, N. Y.

KARIO platintojas ir atstovas Chicagoje yra

Balys Brazdžionis,
2421 W. 45th St.,
Chicago 32, Ill.

Mielus čikagiečius prašome žurnalo reikalais kreiptis į jį.

TAUPLYKITE PER PAŠTĄ. SAUGU IR PATOGU. MES APMOKAME PAŠTO IŠLAIDAS.

LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Philadelphia, Pa.
235 NORTH BROAD STREET
(Temporary Address)

New Building Under Construction
at 202-04 North Broad Street
STATEMENT OF CONDITION
AS OF DECEMBER 31, 1951

ASSETS

First Mortgage Loans	\$8,316,834
Improvement Loans	25,543
Loans on Savings Accounts	32,997
Federal Home Loan Bank Stock ..	175,000
Cash on Hand and in Banks	1,112,033
Office Building and Equipment ..	166,666
Parking Lot — 1415 Race Street ..	22,723
Deferred Charges and Other Assets ..	15,791
TOTAL	\$9,917,587

LIABILITIES

Members' Share Accounts	\$8,428,470
Advances —	
Federal Home Loan Bank	850,000
Loans in Process	55,431
Other Liabilities	10,311
Employees' Retirement Reserve ..	22,077
Other Specific Reserves	3,520
General Reserves	\$295,500
Surplus	252,278
TOTAL	\$9,917,587

CHARLES S. CHELEDEN, President

ŠI LIETUVIŠKA ĮSTAIGA —
SAUGIAUSIA VIETA JŪSŲ
INDELIAMS.

KARIO atstovas Brazilijoje yra:

MELDUTIS LAUPINAITIS,

Caixa Postal, 118
Sao Paulo, Brazil

Prenumeratos atsiteisimo ir kitais žurnalo reikalais prašoma kreiptis į jį.

ISIGYKITE VERTINGUS "LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDINIUS

"Lietuvių Tautos Kelias", prof. M. Biržiška, I tomas \$3.00
"Varpai Skamba", St. Būdavo apysaka \$2.50
"Žemė", poezijos antologija \$4.00
"Lietuvių Tautos Kelias", M. Biržiška, II tomas (spaudoje).
"Žinomieji Lietuviai", JAV pasižymėjusiųjų lietuvių biografinis vardynas (spaudoje).

Knygos gaunamos "Kario" redakcijoje, spaudos kioskuose ir leidykloje: "Lietuvių Dienos", 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

KARYS VISŲ LIETUVIŲ ŽURNALAS

Įsigyk pats sau ir kitam dovanų nupirk knygą

SIELA už SIELĄ

parašytą saleziečio D. Pilla ir sulietuvintą misijonieriaus kun. A. Sataliausko, kurią išleido Lietuvių Saleziečių gimnazija Italijoje.

Knyga turi 307 puslapius, 43 paveikslus ir įrišta į kietus vršelius. Kaina \$2.00

Tai įdomi, intriguojanti istorinė apysaka, paimta iš realių gyvenimo įvykių.

Platintojai ir pavieniai ją gali gauti: Mr. E. Dambrauskas, 4501 So. Talman Ave., Chicago 32, Ill.

Niekuomet nevėlu išsirašyti daugelio mėgiamą iliustruotą KARIO žurnalą! Gausite ir pirmuosius šių metų numerius.

KARYS — tautinės, krikščioniškos dvasios sparnuotas žodis, tai visų laikų lietuvių karių gyvenimo, kovų ir darbo tikrasis veidrodis; tai mūsų tradicinis vieningos kovos organas su visais Lietuvos priešais nuo 1919 metų.

KARYS — visiems mūsų kariams JAV armijoje! Žūtbutinės kovos akivaizdoje — šiandien visi esame Lietuvos laisvės kariai.

Prenumerata (4 dol.) ar jos dalį kviečiame siųsti: KARYS, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Winter Garden Tavern, Inc.

Puikus baras, restoranas ir didelė salė susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams

SAVININKAS

VYTAUTAS BELECKAS

1383 Madison Street, Brooklyn 27, N. Y.
(Prie Forest Ave. stoties) (Ridgewood)

Tel.: EV 2-9586

VISI KVICIAMI ATSLANKYTI

TURIZMO IR APDRAUDOS BIURAS

Plečiant ir tobulinant biznį buvo reikalinga persikelti į didesnes ir patogesnes patalpas (skersai gatvę), kad savo klientams patarnavus:

**Turizmo — Kelionių,
Ivairiausios Apdraudos,
Nuosavybių Pirkimo ir Pardavimo,
Biznio Knygų Vedimo,
Taksų (Income Tax) Paruošimas,
Pinigų Persiuntimo ir Skolinimo,
Imigracijos ir Pilietybės,
Notarinių Dokumentų Tvirtinimo,
Vertimų ir įvairiausių kitais reikalais.**
KNYGYNAS — LAIKRAŠČIAI IR KNYGOS
Visuose šiuose reikaluose jums greitai ir maloniai patarnaus broliai

ALBINAS IR KAZYS TREČIOKAI
315 WALNUT STREET, NEWARK 5, N. J.

Kampas Adams St. Tel. Market 2-4867

Patogus privažiavimas autobusu
(Autobusas Nr. 4 sustoja prie durų)

Darbo valandos: nuo 9 val. ryto iki 6 val. vak.
Sekmadieniais ir šventadieniais nuo 12 iki 1 v. dieną. Kitokiu laiku pagal atskirą susitarimą.
Ateikite ir Įsitikinkite!

LIETUVIŲ DIENOS

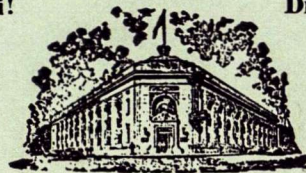
MODERNIŠKAS ILLUSTRUOTAS MAGAZINAS

Kiekvienas lietuvis turėtų jį skaityti.
Metinė pren. \$4.00. Adresas:

9204 S. Broadway, L. A. 3. Calif.

Apsžiūrėk ir
Taupyk
Saugiai!

Standard Moka
Aukštesnį
Dividendą!

STANDARD FEDERAL
yra stipriausia taupymo įstaiga Amerikoje
TURTAS virš \$31.000.000
ATSARGOS FONDAS " \$ 3.000.000

STANDART FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 Archer Avenue, Kampas Sacramento Ave.
Telefonas: Virginia 7-1141

JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas

Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki
4 val. po pietų, Ketvirtadieniais
nuo 9-tos val. ryto iki
8 val. vakaro, Trečiadieniais
visai neatidaro.

BŪSI LINKSMAS IR SVEIKAS

jei išsirašysi **PELĖDĄ** 1953 metams. Ten kur
nesilanko Pelėda vizituoja daktarai ir graboriai.

PELĖDOJE

atsispindi visas politinis, kultūrinis ir ekonominis
gyvenimas kaip kreivame veidrodyje.

Pelėda išeina kiekvieną mėnesį, 28 psl. **Pelėdos**
prenumerata metams tik \$4.00, pusei metų \$2.50.

ADRESAS:

PELĖDA 3153 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Skaitykite ir platinkite

"TĖVŲ KELIĄ"!

Venecuelos lietuvių mėnesinis žurnalas

Rašyti: Revista Catolica Para Lituanos,

Aportado 369,

CARACAS—VENEZUELA

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

yra bendruomeninis visų Kanados lietuvių
laikraštis, nežiūrint jų politinių, religinių
ir kitokių nusistatymų, todėl ypač bran-
gina visų lietuvių talką, nes tikslai bendro-
mis jėgomis galima pasiekti visiems rū-
pimų ir brangių tikslų.

NEPR. LIETUVOS kaina metams \$4.—
7722 George St., Montreal 32, P. Q. Canada

Planingas taupymas moka gerus dividendus

Kiekvienas žmogus turėtų atliekamus nuo pragyvenimo pinigus taupyti kas savaitę. Taupyti reikia: senatvei, vaikų mokslui, įsigijimui namo, automobilio, atostogoms, vestuvėms, krikštynoms ir kitiems reikalams. Kas turi susitaupęs pinigų, tas jaučiasi saugesnis ir laimingesnis. Pradėk taupyti šiandien.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

Chartered and Supervised by the United States Government

2202 W. Cermak Rd., Chicago 8, Illinois
Tel. Virginia 7-7747

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.

ALBINAS BENIULIS

ATLIEKA PERKRAUSTYMUS
ir įvairių daiktų pervežimus.

Taip pat persiunčiame į užsienį įvairaus maisto pakietėlius.

Kreiptis:

2554 SO. HALSTED ST. CHICAGO, ILL.
Tel. DANube 6-3245

LIŪDESIO VALANDOJ

šaukite:

MAŽEIKA & EVANS

L Aidotuvijų Direktoriai

5845 So. Western Ave. Chicago, Ill.
REpublic 7-8600—7-8601

Air Conditioned kopyčia • Automobiliams vieta
Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse,
gausime kopyčią arčiau jūsų namų.

APLANKYK ERDVIAĮ IR PATOGIĄ SENIAUSĄ
LIETUVIŲ BENDROVĖS KRAUTUVĘ

PROGRESS
FURNITURE CO.

4181-83 Archer Ave.
Tel. LAfayette 3-3171
CHICAGO, ILL.

Rakandai, Pe-
čiai, Televizijos,
Refrigeratoriai,
Plovimo Mašini-
nos, Visos namų
Reikmenys.

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOWNhall 3-9472

MARGUTIS

SENIAUSIAS IR GAUSIAI ILIUSTRUOTAS
LIETUVIŠKOS MINTIES ŽURNALAS

MARGUTIS įsteigtas komp. A. Vanagaičio

Prenumeratos kaina metams \$3.00

Susipažinimui siunčiamas dovanai

6755 S. Western Ave., Chicago 36, Ill.

Antanas M. Phillips

Laidotuvijų Direktorius

3307 S. Lituania Ave., Chicago, Ill.
Tel. YAards 7-3401

Laidotuvijų Direktorius

6812 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.
Telefonas Grovehill 6-0142

1410 CO. 50th AVE., CICERO, ILL.
Telefonas TownHall 3-2109

KOPYČIOS VISOSE MIESTO DALYSE

ANTHONY B. PETKUS

KAZYS KARAZIJA & CO.

GENERAL CONTRACTORS

ATLIEKA STATYBOS DARBŲ PROJEKTUS,
SKAICIAVIMUS, ŠAMATAS, DUODA TECHNIŠ-
KUS PATARIMUS IR VYKDO STATYBOS DAR-
BUS: NAUJŲ NAMŲ STATYBAS, SENŲ PASTA-
TŲ PERDIRBIMUS IR ŠIAIP ĮVAIRIUS
TAISYMAS.

2405 West 51st St., Chicago 32, Illinois
Telef.: WALbrook 5-9763